

משרד הרווחה והשירותים החברתיים
האגף לשירותים אישיים וחברתיים
השירות לילד ולנוער
אגף מחקר, תכנון והכשרה

מאירס-ג'וינט-מכון ברוקדייל
תחום הבטחת איכות

השירות לילד ולנוער: נתונים על ילדים בפנימיות בשנת תשע"ב (2011-2012)

בן ציון בראנץ'
יעל דורי
יוסי וקנין

טליה חסין
תמי צמח-מרום

מאי 2013, סיוון תשע"ג

הנתונים המופיעים בחוברת מבוססים על שני מקורות. פרק א' מציג סיכום של הנתונים המופיעים במערכת "מסגרות" של השירות לילד ולנוער, ועיקרם נתוני רקע על כלל 7,257 החניכים שהשירות תומך באחזקתם, כלומר ילדים בפנימיות אליהן מופנים ילדים בהועדה. הנתונים מעודכנים לחודש אוגוסט 2012.

בפרק ב', המהווה את חלק הארי של החוברת, יש סיכום של מקצת הנתונים המופקים במסגרת שיטת הרף בעזרת שאלון (טופס נתוני חניך) שפותח במכון ברוקדייל במימון האגף למחקר, תכנון והכשרה. החל מהשנה נוספים לחוברת נתוני אקלים חברתי- סביבתי, הנלקחים מתוך ראיונות שעורכים מפקחי הפנימיות עם מדגם של חניכים מדי שנה.

שיטת הרף היא שיטה לפיקוח, להערכה, למעקב ולשיפור מתמיד באיכות הטיפול. השיטה פותחה במרכז להבטחת איכות במאיי-רס-ג'וינט-מכון ברוקדייל, ויושמה לראשונה בסוף שנות השמונים במוסדות לקשישים שבפיקוח השירות לזקן במשרד הרווחה. בראשית שנות התשעים השיטה הותאמה לפיקוח על תחומי הסיעוד והתזונה בבתי-חולים לחולים כרוניים שבפיקוח משרד הבריאות. באמצע שנות התשעים הצטרפו אגפים נוספים במשרד הרווחה ליישום השיטה, וכיום שיטת הרף מופעלת כמעט בכל המסגרות לטיפול חוץ-ביתי שבמשרד: בשירות לזקן, בשירות לילד ולנוער, ברשות חסות הנוער, באגף השיקום, ובאגף לטיפול באדם המפגר (האחרון בהקפאה, לקראת חידוש חוזה) ויש התחלות חשובות בשירותים הקהילתיים: כל שירותי הקהילה של השירות לילד ולנוער, מעונות היום השיקומיים שבפיקוח אגף השיקום, האגף לטיפול באדם המפגר, היחידה לטיפול באוטזם ומשרד הבריאות, המחלקות לשירותים חברתיים בהיבט המערכת-ניהולי והשירות לטיפול בהתמכרויות (הכולל שירותים קהילתיים וחוץ ביתיים). בעקבות החלטת מנכ"ל משרד הרווחה מ-2007 ליישם את הרף בכל שירותי המשרד, נמשכת הרחבת הפריסה של הרף לשירותים נוספים. בימים אלה החלה העבודה במרכזי היום של השירות לזקן ובשירותי האומנה. במקביל מבוצעים תהליכים לחיזוק השיטה והעמקת השימוש בה במספר כיוונים הנקראים עקרונות דור ב' של הרף.

הפקוח על פנימיות השירות לילד ולנוער כולל את מערך הפנימיות השיקומיות, הטיפוליות והפוסט-אשפוזיות, שהן הפנימיות האינטנסיביות, אשר אליהן מופנות מרב התשומות של השירות. במסגרת הפיקוח על הפנימיות על פי שיטת הרף, נאספים מדי שנה נתונים על מאפייני הרקע של החניכים והוריהם ועל הפרופיל החינוכי-טיפולי של החניכים, ומדי שנתיים נאספים נתונים על איכות הטיפול בפנימייה. נתונים אלו מהווים תשתית לגיבוש תכניות שיפור ופיתוח לפנימייה, וכן מאפשרים למטה השירות לגבש את מדיניותו ולקבל החלטות על בסיס מוצק של נתונים. הנתונים המופיעים בפרק ב נוגעים למאפייני הרקע של 5,791 חניכים השוהים בפנימיות האינטנסיביות (עליהם מולא טופס נתוני חניך) ולמאפייני הוריהם, וכן לפרופיל החינוכי-טיפולי של החניכים. נתונים אלה נאספו על-ידי הצוותים החינוכיים-טיפוליים של הפנימיות בין החודשים ספטמבר 2011 למרץ 2012.

דבר מנהלת השירות לילד ולנוער, דליה לב שדה

מערך פנימיות שירות ילד ונוער, חווה שנה סוערת, שבצידה הישגים וקשיים. אחד ההישגים הגדולים, שהחל בשנה שעברה, והמתנו בציפייה רבה למימושו בשנה זו, הינו: יישום המלצות הוועדה לבחינת מודל אחזקת חניך בפנימייה. אולם, פיזור הכנסת והיציאה לבחירות, טרפו לכולנו את הקלפים והחזירו אותנו לעמדת המתנה. מדובר בתהליך לא קל, כאשר הפנימיות סופגות את כאבי השעה ומנסות ככל האפשר לצמצם פגיעה באיכות חיי הילדים הגדלים ומתפתחים בהן.

יחד עם זאת, השירות והפנימיות, לא נמצאים רק בעמדת המתנה, אלא גם ממשיכים לקדם עשייה ולממש אתגרים:

- מבצע "עמוד ענן", זרק את כולנו שוב למשבר חירום קשה, שבו גם מרכז הארץ נכנס למקלטים, תם וחזרנו לשגרה.
- המכרזים לפתיחת פנימיות חדשות, טיפוליות ופוסט אשפוזיות למגזרי אוכלוסייה שונים, נמצא בשיאו ואני מאחלת הצלחה לכל מי שזכה ויזכה, להקים בתים שיספקו חלופה משפחתית זמנית, חמה, תומכת ומקדמת את ילדינו, תוך שמירה על הקשר עם ההורים והמשפחה.
- התקיים יום עיון עם פרופ' שפירו ומנהלי הפנימיות הפוסט אשפוזיות והטיפוליות המורכבות, אודות סיכום הוועדה לבחינת התפיסה הטיפולית באוכלוסיית קצה בפנימיות השירות. כיום, מטה פנימיות עובד על פיתוח מודל תעריפי, אשר יוגש לוועדת התעריפים במשרד, שעם אישורו, נוכל לצאת לפיילוט שיבחן את יישום המסקנות וההמלצות.
- קבוצת הלמידה בנושא: משפחות מלוות, סיימה עבודתה וערכה תדריך, המגבש את התפיסה המקצועית ואופן יישומה. החוברת, ערוכה היטב, נגישה לקורא ולעושה.
- בתחום הפיתוח הפיזי הקדשי קרנות השיפורים בפנימיות, תמכו במהלך 2012 בפרויקטים בהיקף של כ – 7.5 מיליון ₪ לפיתוח סביבת חיי הילדים. בשנה זו, קרן ידידות, נכנסה שותפה בקרן הפנימיות הציבוריות ותרמה במענקים של 25% מגובה ההלוואה, עד תקרה של 75,000 ₪, לכל פנימייה שבקשה הלוואה. מהלך זה, יעודד פנימיות ציבוריות להשתתף בקרן ולשלוט בתכנון הפיתוח הפיזי של הפנימיות מבלי להסתמך רק על קיומן של תרומות.

מעבר לתכניות הייחודיות, גם תהליכי ההטמעה והיישום של תכניות ותיקות יותר, ממשיכים לצבוע את העשייה בצבעים חגיגיים; תכנית "פנימייה מקדמת בריאות" פותחת תכנית הכשרה נוספת ומתרחבת, תהליך מחשוב הרף מתקדם ופנימיות נוספות השתלבו במהלך, תכניות ההכשרה לשנה זו יוצאות לדרך.

בחוברת זו, לראשונה, יופיע פרק על האקלים החברתי בפנימיות, אשר ייתן לנו תמונה חברתית רחבה יותר על התוצאות של סך התשומות החינוכיות, טיפוליות ואף פיזיות.

ברצוני להודות לכל העוסקים במלאכה; בראש ובראשונה, לעובדים בחזית, עובדי הפנימיות, למפקחים בקו החזית של השירות, לשותפינו בארגונים ובקרנות השונים ולאנשי מטה פנימיות, השוקדים על הפיתוח והיישום.

חזק ואמץ,

דליה לב שדה

מנהלת השירות

תקציר

כלל הפנימיות שלמשרד יש עמן קשרים

שירות לילד ולנוער במשרד הרווחה אחראי על השמתם של 7,257 ילדים ב-180 מסגרות חוץ ביתיות (נתוני אוגוסט 2012).

ארבעים וחמישה אחוז מבין החניכים משתייכים למגזר החינוכי הממלכתי, 20% לעצמאי, 19% לממלכתי-דתי ו-16% מן החניכים משתייכים למגזר החינוכי הערבי/דרוזי.

חמישים ושמונה אחוז מן החניכים הם בקבוצת הגיל 13-18 ו-37% בקבוצת הגיל 6-12; 5% מהחניכים הם צעירים או מבוגרים יותר מטווח הגילים 6-18. ארבעים ואחד אחוזים מהחניכים בכלל הפנימיות נמצאים בפנימיות מכוח חוק הנוער.

הפנימיות האינטנסיביות

בפנימיות האינטנסיביות שהן הפנימיות השיקומיות, הטיפוליות והפוסט-אשפוזיות (וכן הצירופים השונים של סוגים אלה) מתחנכים כ-5,791 חניכים. הפיקוח על פנימיות אלו נעשה באמצעות שיטת הרף. מספרן של פנימיות אלו מגיע ל-123 והשירות לילד ולנוער מפנה אליהן את מרב תקציב אחזקת הילדים ואת מרב תשומות הפיקוח. הנתונים שידווחו להלן נוגעים לדיווחים שהתקבלו אודות החניכים בפנימיות אלו.

מאפייני רקע של החניכים

מין – בנים – 62%, בנות – 38%.

שיעור הבנים בפנימיות של המגזרים הממלכתי, העצמאי והערבי/דרוזי הוא כשני שלישים ובפנימיות של המגזר הממלכתי-דתי הוא מעט יותר ממחצית. התפלגות החניכים לפי מין שונה בסוגים השונים של הפנימיות: בפנימיות הטיפוליות-פוסט-אשפוזיות אחוז הבנים הוא הגבוה ביותר ביחס לאחוז הבנות ועומד על 83%. בפנימיות הפוסט אשפוזיות אחוז הבנים עומד על 78%, ובפנימיות הטיפוליות אחוז הבנים הינו 63%.

גיל – שתי קבוצות גיל מרכזיות: 13 - 18: 60% מהחניכים, 6-12: 36%.

במגזר העצמאי 73% מהחניכים בקבוצה הבוגרת. במגזר הערבי/דרוזי רווחת יותר קבוצת הגיל הצעירה. קבוצת הגיל הגדולה ביותר בכל הסוגים היא 13-18, ובמיוחד בפנימיות עם פרופיל קליני גבוה (טיפולית, טיפולית-פוסט אשפוזית ופוסט אשפוזית): כ-70% בקבוצת גיל זו. קבוצת הגיל הצעירה (6-12), רווחת בעיקר בפנימיות השיקומיות והשיקומיות-טיפוליות.

ותק בפנימיה – ממוצע הוותק הוא 2.9 שנים: השכיח הוא משנה עד 3 שנים (47%). 10% נמצאים מעל 5 שנים בפנימיה. בוותק של עד שנה בפנימיה בולטת השכיחות הגבוהה בפנימיות הפוסט-אשפוזיות. יש לציין שעקב בעיה במערכת מסר, ל-1,357 חניכים לא הופיע תאריך הכניסה, ולא ניתן לחשב את הוותק שלהם בפנימייה.

ארץ מוצא – החל מהשנתון של שנת תשס"ח שונתה הגדרת ארץ המוצא של החניכים והגדרתם כעולים, זאת כדי לתת ביטוי למציאות שגם בני עולים נושאים מאפיינים של מהגרים. על פי ההגדרה המקובלת, חניכים שהוריהם עלו לארץ בשנת 1990 ואילך אף שהם עצמם נולדו בארץ, נחשבים עולים ובני ארץ מוצא ההורים. מהנתונים עולה התמונה הבאה לגבי ארץ המוצא: ישראל – 70%, מדינות חבר העמים – 18%, אתיופיה – 7%, אמריקה/אירופה – 4%, אסיה/אפריקה – 1%.

שיעור בני מדינות חבר העמים גבוה במגזר הממלכתי בהשוואה למגזרים האחרים ועומד על 27% ושיעור יוצאי אתיופיה גבוה יותר במגזר הממלכתי-דתי בהשוואה למגזרים האחרים ועומד על 19%. שיעורם של יוצאי אתיופיה גבוה באופן יחסי בפנימיות השיקומיות-טיפוליות לעומת שיעורם בסוגים האחרים.

חינוך מיוחד – 28% מן החניכים לומדים במסגרות לימודיות של החינוך המיוחד. שיעור החניכים בחינוך המיוחד גבוה יותר במגזר הממלכתי ועומד על כ-34% ויורד בהדרגה במגזרים העצמאי, הערבי/דרוזי והממלכתי-דתי.

השיעור הנמוך ביותר של חניכים בחינוך המיוחד נמצא בפנימיות השיקומיות והשיקומיות-טיפוליות (14%) והגבוה ביותר בפנימיות הטיפוליות-פוסט אישפוזיות (86%).

אימוץ – 1.7% מהחניכים מאומצים (100 חניכים). שיעור החניכים המאומצים גבוה מעט יותר במגזר הערבי/דרוזי מאשר בשאר המגזרים, וכן בפנימיות הטיפוליות-פוסט אישפוזיות.

חוק הנוער – 36% מהחניכים שוהים בפנימייה על פי חוק הנוער. 41% מהחניכים במגזר הממלכתי נמצאים בפנימייה על פי חוק הנוער, לעומת 37% במגזר הממלכתי דתי, 28% במגזר העצמאי, ו-27% במגזר הערבי-דרוזי.

השיעור הגבוה ביותר של חניכים על פי חוק נוער נמצא בפנימיות הטיפוליות-פוסט אישפוזיות.

מאפייני הורי החניכים

מצב משפחתי – נשואים - 35%, גרושים/פרודים - 56%, אלמנים/שני ההורים אינם בחיים - 9%. בקרב המגזר הממלכתי שיעור ההורים הנשואים הוא הנמוך ביותר (כרבע). שיעור הנשואים עולה בהדרגה ושיעור הפרודים או הגרושים יורד בהדרגה במגזרים הממלכתי-דתי, הערבי/דרוזי והעצמאי.

קיים שיעור גבוה יותר של הורים נשואים בפנימיות הטיפוליות לעומת שאר הסוגים.

מובטלים – אצל כמחצית מהחניכים הורה אחד לפחות הינו מובטל.

שיעור ההורים המובטלים גבוה יותר במגזר הערבי/דרוזי לעומת שיעורם בשאר המגזרים ומגיע ל-78%. הפנימיות השיקומיות מאופיינות אף הן בשיעור גבוה יחסית של הורים מובטלים (53%) לעומת יתר הסוגים.

אסירים – אצל 7% מהחניכים הורה אחד לפחות הינו אסיר.

שיעור ההורים האסירים גבוה יותר במגזר הערבי/דרוזי לעומת שיעורם בשאר המגזרים ומגיע ל-14%.

מכורים – אצל 15% מהחניכים הורה אחד לפחות הינו מכור לחומרים מסוכנים.

שיעור ההורים המכורים גבוה יותר במגזר הערבי/דרוזי לעומת שיעורם בשאר המגזרים ומגיע ל-23%.

מוגבלים בניידות – אצל 8% מהחניכים הורה אחד לפחות הינו מוגבל בניידות.

לא נמצאו הבדלים גדולים בשיעור ההורים המוגבלים במגזרים השונים ובסוגים השונים של הפנימיות.

חולי נפש – אצל 17% מהחניכים הורה אחד לפחות הינו חולה נפש.

אין הבדלים גדולים בין המגזרים ולפי סוג הפנימייה בשיעור ההורים חולי הנפש.

מוגבלות שכלית – אצל 7% מהחניכים הורה אחד לפחות הינו בעל מוגבלות שכלית.

לא נמצאו הבדלים גדולים בשיעור ההורים בעלי מוגבלות שכלית בין המגזרים ולפי סוג הפנימייה.

המסמנים והבעיות הנוספות של החניכים

הפרופיל החינוכי והטיפולי של החניכים השוהים בפנימיות נבחן מדי שנה באמצעות 14 מסמנים, שהם קשיים מרכזיים המאפיינים את החניכים, על פי הערכתם של אנשי הצוות החינוכי והטיפולי של הפנימייה. המסמנים הם: הישגים נמוכים בלימודים, תפקוד לקוי בלימודים, בריחות, הזנחה חיצונית, בעיות בקשר המשפחתי, תוקפנות, תפקוד חברתי לקוי, גניבות, הרטבה, שימוש באלכוהול, שימוש בסמים, דיכאון וחרדה, התנהגות אובדנית, בעיה בתחום המיני. כדי לתת ביטוי לטווח רחב יותר של בעיות, אף אם מרכזיותן פחותה משל המסמנים, נאספים מדי שנה גם נתונים על בעיות נוספות שהימצאותן אצל החניך נקבעת על פי אבחון מוסמך של בעל מקצוע רלוונטי. בעיות אלה הן: הפרעות קשב ריכוז (ADHD), נטילת ריטלין או קונצרטה, ליקויי למידה ספציפיים, הפרעות בדיבור, הפרעות בשינה, הפרעת אכילה, אנקופרזיס, פסיכודה, נטילת תרופות פסיכיאטריות, קווים של הפרעת אישיות, עישון, בעיות רפואיות כרוניות, תת-משקל, עודף משקל, ואשפוז פסיכיאטרי של יותר משבוע.

כללי – המסמנים השכיחים ביותר הם בעיות בקשר המשפחתי (58%), דיכאון וחרדה (48%).
הבעיות הנוספות השכיחות ביותר הן הפרעות קשב וריכוז (43%) ונטילת ריטלין או קונצרטא (32%).

מין – מסמנים: שיעורם של תשעה מסמנים גבוה יותר בקרב הבנים מאשר בקרב הבנות, כאשר הבולטים מביניהם הם: תפקוד בלימודים ודיכאון וחרדה. חמישה מסמנים נפוצים יותר בקרב הבנות, כאשר הפער המקסימלי עומד על 7 נקודות אחוז.

בעיות נוספות: שיעורן של 12 מתוך 15 בעיות גבוה יותר בקרב הבנים בהשוואה לבנות. ההבדלים הגדולים ביותר נמצאו בבעיות הפרעות קשב וריכוז ונטילת ריטלין או קונצרטא, הרווחים יותר בקרב הבנים.

גיל – מסמנים: בפילוח המסמנים לפי גיל החניכים נמצא כי בקבוצות הגיל הבוגרות (13-18 ו-19+) שכיחות גבוהה יותר של מסמנים בהשוואה לקבוצת הגיל הצעירה (6-12). בקבוצת הגיל 13-18 נמצאו שישה מסמנים ששיעורם גבוה יותר בהשוואה לשיעורים בקבוצות האחרות, ובקבוצת הגיל 19+ חמישה מסמנים לעומת שלושה מסמנים בלבד בקרב קבוצת הגיל הצעירה. שימוש באלכוהול ובסמים רווח יותר בקרב בני ה-19+. דיכאון וחרדה רווח יותר בקרב בני ה-13-18, והרטבה-בקבוצת הגיל הצעירה. בקרב בני 19+ קיימת ירידה משמעותית בתפקוד חברתי לקוי ובתוקפנות (ירידה של 39 ו-35 נקודות אחוז, בהתאמה).
בעיות נוספות: גם שיעורן של הבעיות הנוספות גבוה יותר בקרב קבוצת הגיל הבוגרת (13 מתוך 15 בעיות), ההבדל הבולט ביותר נמצא לגבי עישון וליקויי למידה ספציפיים.

ותק בפנימייה – מסמנים: השכיחות הגבוהה ביותר של מסמנים נמצאת בדרך כלל בקבוצת הוותק של עד שנה (10 מסמנים היו עם השכיחות הגבוהה ביותר). בקרב החניכים הוותיקים בולטים המסמנים: בעיה בתחום המיני (בעיקר בקרב קבוצת הוותק יותר מ-3 שנים עד 5 שנים) ובעיות בקשר המשפחתי (בעיקר בקרב אלה הנמצאים בפנימייה יותר מ-5 שנים).
בעיות נוספות: שיעורן של עשר בעיות גבוה יותר בקרב החניכים השוהים עד שנה בפנימייה, הבולטת שבהן היא אשפוז פסיכיאטרי של יותר משבוע. (11% לעומת 5-6% בקבוצות האחרות).

המגזר החינוכי של הפנימייה – במגזר הערבי/דרוזי שיעור תשעה מהמסמנים נמוך בהשוואה לשלושת המגזרים האחרים (ממלכתי, ממלכתי-דתי ועצמאי) ואלו הם: תפקוד לקוי בלימודים, בריחות, הזנחה חיצונית, תוקפנות, גניבות, שימוש באלכוהול, שימוש בסמים התנהגות אובדנית ובעיה בתחום המיני, בעוד ששיעור המסמנים הישגים נמוכים בלימודים, בעיות בקשר המשפחתי, תפקוד חברתי לקוי ודיכאון וחרדה גבוה ביחס לשלושת המגזרים האחרים. במגזר הממלכתי נמצאו שישה מסמנים ששיעורם גבוה יחסית, ובמגזר העצמאי חמישה מסמנים. במגזר הממלכתי קיים הבדל בולט במסמן שימוש באלכוהול (13% לעומת 0%-5%). במגזר העצמאי ההבדל הבולט ביותר נמצא במסמן הבריחות (18% לעומת 5% - 13%).

בעיות נוספות: במגזר העצמאי ובמגזר הממלכתי שיעורן של 5 בעיות גבוה בהשוואה למגזרים האחרים. במגזר הערבי-דרוזי בולט בשיעור הנמוך יחסית של בעיות בהשוואה ל- 3 המגזרים האחרים, כאשר ההבדל בולט במיוחד בהפרעות קשב וריכוז (24% בהשוואה ל- 39% עד 49% במגזרים האחרים) ונטילת ריטלין או קונצרטרה (16% בהשוואה ל- 29% עד 37% במגזרים האחרים). שיעורן של שתי בעיות גבוה יותר במגזר הערבי-דרוזי ביחס לסוגים האחרים: קווים של הפרעת אישיות ועודף משקל. במגזר הממלכתי-דתי גבוה יותר האשפוז הפסיכיאטרי של יותר משבוע (30% בהשוואה ל-5% עד 10% במגזרים האחרים).

סוג הפנימייה – מסמנים: השכיחות הגבוהה ביותר של מסמנים נמצאת בפנימיות טיפוליות- פוסט אשפוזיות. בשישה מהמסמנים נמצא השיעור הגבוה ביותר בהשוואה ליתר הסוגים. הפער בולט במיוחד כאשר משווים פנימיות אלה לפנימיות השיקומיות.

פנימיות הפוסט אשפוזיות נמצאו שיעורים גבוהים יחסית לשאר הסוגים בארבעה מסמנים. בולט במיוחד הפער במסמן דכאון וחרדה (77% לעומת 41%-60% בשאר הסוגים). כמו כן נמצאו פערים בתפקוד חברתי לקוי, התנהגות אובדנית ובעיות בתחום המיני.

פנימיות השיקומיות ברוב המסמנים (11 מסמנים) נמצא השיעור הנמוך ביותר בהשוואה לארבעת הסוגים האחרים.

פנימיות הטיפוליות בולטים בשכיחותם הגבוהה המסמנים: שימוש באלכוהול (20% לעומת 4%-8%) ושימוש בסמים (8% לעומת 1%-2%).

בעיות נוספות: רוב הבעיות (11 מתוך 15) מצויות בשיעור הגבוה ביותר בפנימיות הפוסט-אשפוזיות. במיוחד בולט הפער לגבי קווים של הפרעת אישיות (24%, לעומת 2% - 5%). בפנימיות הטיפוליות- פוסט אשפוזיות בולט אחוז בעלי הפרעות הקשב וריכוז (כשני שלישי), ושיעור נטילת הריטלין או הקונצרטרה: קרוב למחצית החניכים, בהשוואה ל- 25% עד 35% בפנימיות האחרות. בפנימיות הטיפוליות בולט שיעור המעשנים (33% בהשוואה ל- 8% עד 21% בשאר הפנימיות). בפנימיות השיקומיות בולט השיעור הנמוך של הבעיות.

השוואה לאורך זמן – בהשוואת שיעור המסמנים בעשר השנים תשס"ב-תשע"ב מתגלה תמונה כללית של עלייה מתונה עם השנים במרבית המסמנים. העלייה הבולטת ביותר נרשמה במסמנים: דיכאון וחרדה ושימוש באלכוהול. עם זאת, בשנים האחרונות ניתן לזהות מגמה של התייצבות בשכיחות רוב המסמנים ובחלקם אף ירידה קלה, שהבולטת בהן היא במסמן תפקוד לקוי בלימודים.

בהשוואת שיעור הבעיות הנוספות בעשר השנים תשס"ב-תשע"ב, נרשמה יציבות בכמחצית הבעיות. בחלק מהבעיות נרשמה עלייה עם השנים, במיוחד בהפרעות קשב וריכוז (מ- 24% בתשס"ב ל- 43% בתשע"ב) ובחלק

נרשמו ירידות: בעודף משקל (מ- 30% בתשס"ז ל- 19% בתשע"ב) בתת משקל (מ 13% בתש"ע ל 5% בתשע"ב) ובהפרעות בשינה (מ-5% בתשס"ב ל- 1% בתשע"ב).

מאפייני סיכון גבוה של החניכים

מפקחי השירות לילד ולנוער הצביעו על כמה מדדים הלקוחים מן המסמנים כמאפיינים של סיכון גבוה במיוחד. אלו כוללים: התעללות בבית ההורים או חשד להתעללות, אי-יציאה לבית ההורים או יציאה לעתים רחוקות, ניסיון אובדני, ביצוע תקיפה מינית, קורבנות של תקיפה מינית. לאורך השנים תשס"ב-תשע"ב לא נמצאו הבדלים של ממש בשיעור המאפיינים השונים של סיכון גבוה, מלבד במאפיין "עבר תקיפה מינית מחוץ לפנימייה", שבו נרשמה בשנת תשס"ד ירידה של 4 נקודות אחוז בהשוואה לשנה שקדמה לה, ובשנת תשע"ב נרשמה עלייה בולטת ל- 8%, לאחר יציבות בכל השנים מתשס"ד עד תש"ע. החל משנת תשס"ח קיימת מגמת ירידה בשכיחות הממד המציין את קיומו של מאפיין סיכון גבוה אחד לפחות בהשוואה לשנים הקודמות, אך בשנת תשע"ב שב ועלה הממד לרמתו לפני הירידה, ועומד על 33%.

אקלים חברתי-סביבתי

במסגרת הפיקוח על הפנימיות, מבצעים המפקחים מדי שנה ראיונות עם מדגם של חניכים על מנת לשמוע על החוויה שלהם בפנימייה, ולקבל את נקודת המבט שלהם על הטיפול בפנימייה. המדגם נועד לכסות את מגוון המסמנים שיש לילדים על מנת שהמפקח יוכל לבדוק את הטיפול בהם, ולכן עלול להיות מוטה לכיוון של ילדים עם מספר רב יותר של מסמנים.

מרבית החניכים (בין 70% ל 78%) מרגישים שלצוות אכפת מהם, היחסים בין הצוות לחניכים טובים, האווירה בפנימייה טובה, מרגישים בטוחים בפנימייה ביום ובלילה, מרוצים מהחוגים, המסיבות והציוד. לעומת זאת מהאוכל החניכים מרוצים פחות. יש לציין כי רק קצת למעלה ממחצית דיווחו כי הם יודעים שיש איש צוות שיעזור להם כאשר מאיימים עליהם או מרביצים להם, וכ-50% מהחניכים הסכימו עם הקביעה כי החניכים מרביצים או מאיימים זה על זה.

- 14 _____ פרק א: נתונים על כלל החניכים שהמשרד תומך באחזקתם
- 19 _____ פרק ב: נתונים על החניכים בפנימיות האינטנסיביות
- 19 _____ סעיף 1: מאפייני רקע של החניכים
- 25 _____ סעיף 2: מאפייני הורי החניכים
- 30 _____ סעיף 3: המסמנים (בעיות מרכזיות) של החניכים
- 36 _____ סעיף 4: בעיות נוספות של החניכים
- 42 _____ סעיף 5: מאפייני סיכון גבוה של החניכים
- 43 _____ סעיף 6: מאפייני אקלים-חברתי סביבתי

17	חניכים, לפי סוג התעריף של החניך והמגזר החינוכי של הפנימייה	לוח 1:
18	חניכים, לפי סוג התעריף והשמה על פי חוק הנוער	לוח 2:
18	חניכים, לפי קבוצת גיל והשמה על פי חוק הנוער	לוח 3:
20	חניכים, לפי מין החניך והמגזר החינוכי של הפנימייה	לוח 4:
20	חניכים, לפי מין החניך וסוג הפנימייה	לוח 5:
21	חניכים, לפי קבוצת גיל והמגזר החינוכי של הפנימייה	לוח 6:
21	חניכים, לפי קבוצת גיל וסוג הפנימייה	לוח 7:
22	חניכים, לפי קבוצת ותק בפנימייה והמגזר החינוכי של הפנימייה	לוח 8:
22	חניכים, לפי קבוצת ותק בפנימייה וסוג הפנימייה	לוח 9:
23	חניכים, לפי ארץ מוצא והמגזר החינוכי של הפנימייה	לוח 10:
24	חניכים, לפי ארץ מוצא וסוג הפנימייה	לוח 11:
25	חניכים לפי כמה מאפיינים	לוח 12:
25	חניכים, לפי כמה מאפיינים והמגזר החינוכי של הפנימייה	לוח 13:
25	חניכים, לפי כמה מאפיינים וסוג הפנימייה	לוח 14:
26	חניכים, לפי מצב משפחתי של הורי החניכים והמגזר החינוכי של הפנימייה	לוח 15:
27	חניכים, לפי מצב משפחתי של הורי החניכים וסוג הפנימייה	לוח 16:
32	חניכים עם מסמנים	לוח 17:
33	חניכים עם מסמנים, לפי מין	לוח 18:
33	חניכים עם מסמנים, לפי קבוצת גיל	לוח 19:
34	חניכים עם מסמנים, לפי קבוצת ותק בפנימייה	לוח 20:
34	חניכים עם מסמנים, לפי המגזר החינוכי של הפנימייה	לוח 21:
35	חניכים עם מסמנים, לפי סוג הפנימייה	לוח 22:
35	חניכים עם מסמנים במהלך עשר שנים	לוח 23:
38	חניכים עם בעיות נוספות	לוח 24:
38	חניכים עם בעיות נוספות, לפי מין	לוח 25:
39	חניכים עם בעיות נוספות, לפי קבוצת גיל	לוח 26:
39	חניכים עם בעיות נוספות, לפי קבוצת ותק בפנימייה	לוח 27:
40	חניכים עם בעיות נוספות, לפי המגזר החינוכי של הפנימייה	לוח 28:
40	חניכים עם בעיות נוספות, לפי סוג הפנימייה	לוח 29:
41	חניכים עם בעיות נוספות במהלך עשר שנים	לוח 30:
43	חניכים עם מאפייני סיכון גבוה במהלך עשר שנים	לוח 31:

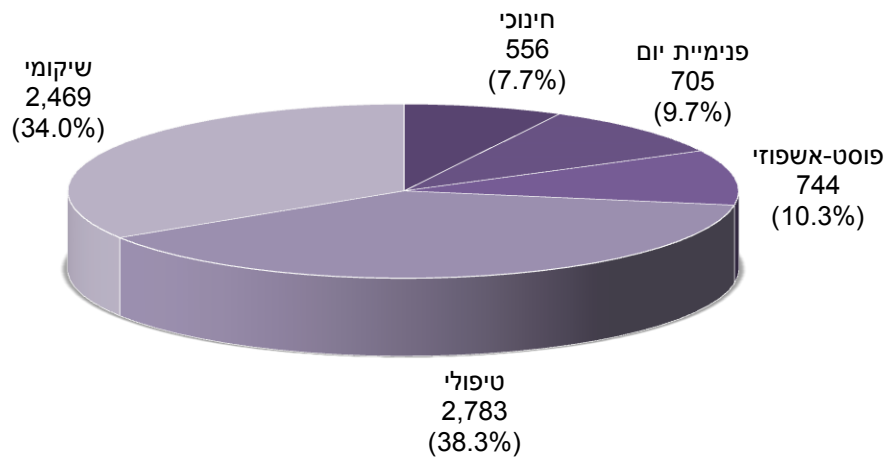
רשימת תרשימים

- 14 תרשים 1: חניכים לפי תעריף _____
- 15 תרשים 2: מגמות אכלוס חניכים, לפי תעריף ולאורך השנים _____
- 16 תרשים 3: חניכים לפי המגזר החינוכי של הפנימייה _____
- 16 תרשים 4: חניכים לפי קבוצת גיל _____
- 18 תרשים 5: חניכים לפי השמה על פי חוק הנוער _____
- 19 תרשים 6: חניכים לפי מין _____
- 20 תרשים 7: חניכים לפי קבוצת גיל _____
- 22 תרשים 8: חניכים לפי קבוצת ותק בפנימייה _____
- 23 תרשים 9: חניכים לפי ארץ מוצא _____
- 26 תרשים 10: חניכים לפי מצב משפחתי של ההורים _____
- 27 תרשים 11: שכיחות מאפייני הורים _____
- 28 תרשים 12: שכיחות מאפייני הורים, לפי המגזר החינוכי של הפנימייה _____
- 29 תרשים 13: שכיחות מאפייני הורים, לפי סוג הפנימייה _____
- 44 תרשים 14: מדדי אקלים חברתי סביבתי - התפלגות תשובות החניכים _____

פרק א: נתונים על כלל החניכים שהמשרד תומך באחזקתם

בפרק זה מובאים נתוני רקע של כלל 7,257 החניכים השוהים בפנימיות ושהמשרד תומך באחזקתם (נתוני אוגוסט 2012). הפנימיות מקבלות עבור 8% מן החניכים תעריף חינוכי, עבור 34% מן החניכים תעריף שיקומי, עבור 38% הן מקבלות תעריף טיפולי, ועבור 10% הן מקבלות תעריף פוסט-אשפוזי; 10% הנותרים הם חניכים בתעריף של פנימיית יום (תרשים 1).

תרשים 1: חניכים לפי תעריף (N = 7,257)

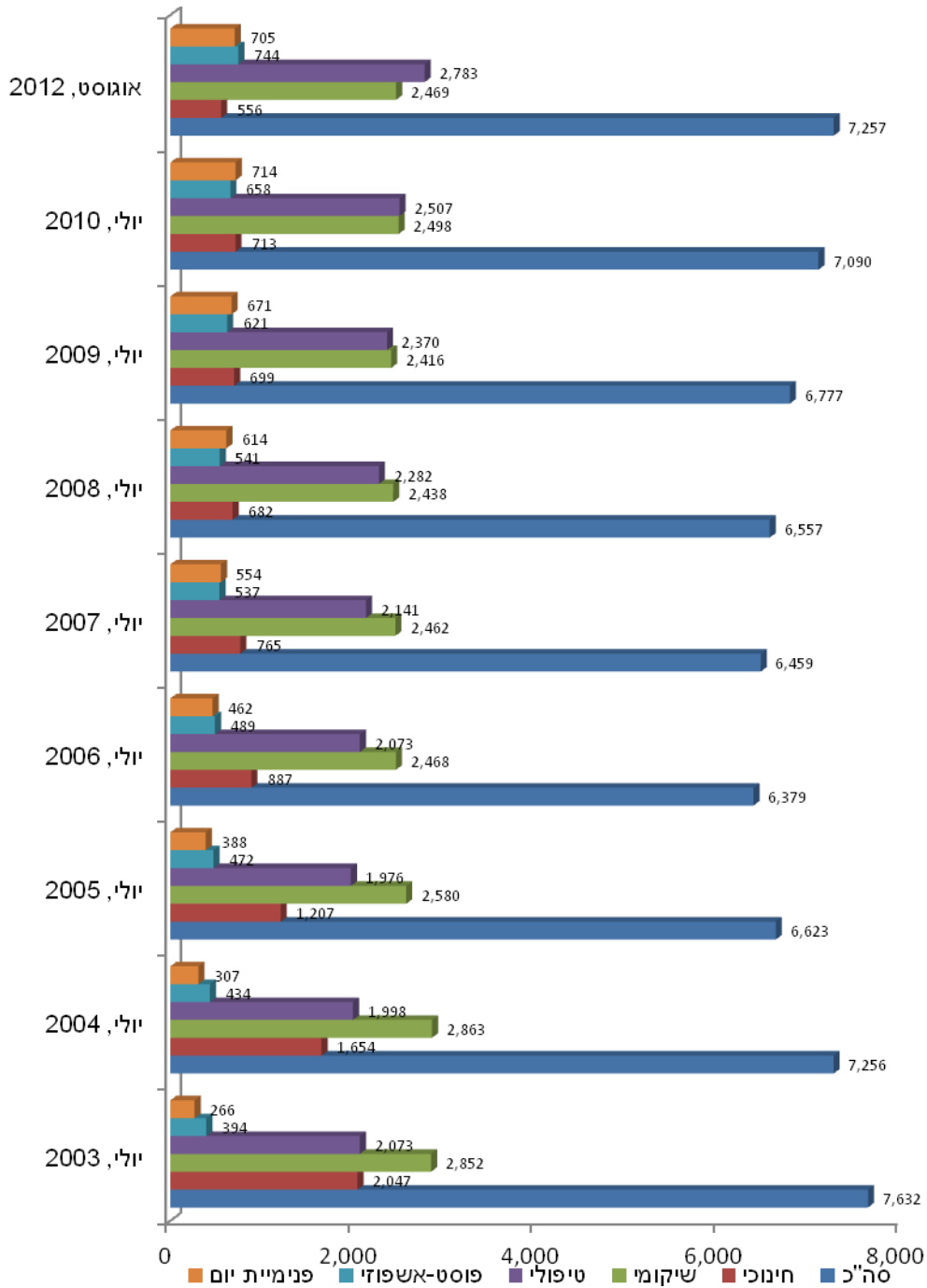

מתרשים 2 עולה כי בין השנים 2003 - 2006 חלה ירידה עקבית בהיקף ההשמות בפנימיות (ירידה של 16%). החל משנת 2006 נרשמה עלייה בהיקף ההשמות, אך הוא נותר נמוך מהיקף ההשמה בשנת 2003. בשנת 2012 הושמו 7,257 ילדים, שהם 5% פחות מהקף הילדים שהושמו בשנת 2003. בין השנים 2003-2012 חלו בתעריפים השונים התנודות הבאות:

- בתעריף החינוכי נרשמה ירידה חדה של 73%, למרות העלייה הקלה בשנים 2009-2010.
- בתעריף השיקומי הייתה ירידה של 13%.
- בתעריף הטיפולי חלה עלייה מתמדת במספר ההשמות משנת 2006 והיא עומדת על 26%.
- בתעריף הפוסט-אשפוזי ותעריף פנימיות יום נרשמה מגמת גידול עקבית במהלך השנים עם עלייה במספר ההשמות: 88% ו-165% בהתאמה.

ממצאים אלה משקפים את מדיניות המשרד הדוגלת בהתמקדות באוכלוסיית הקצה (התעריף הפוסט-אשפוזי), בהשמה החוץ-ביתית מחד גיסא, ובהעדפת הטיפול באוכלוסיות מתונות במסגרת הקהילה (פנימיות יום), מאידך גיסא.

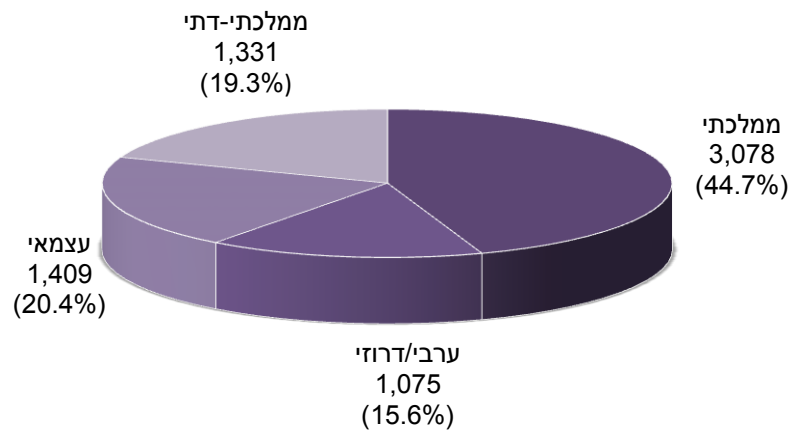
תרשים 2: היקף ההשמות בפנימיות, לפי תעריף ולאורך השנים (2003-2012)^א

^אבשל מגבלות טכניות הכרוכות בשדרוג מערכת המחשוב לא התקבלו נתונים ארציים על שנת תשע"א

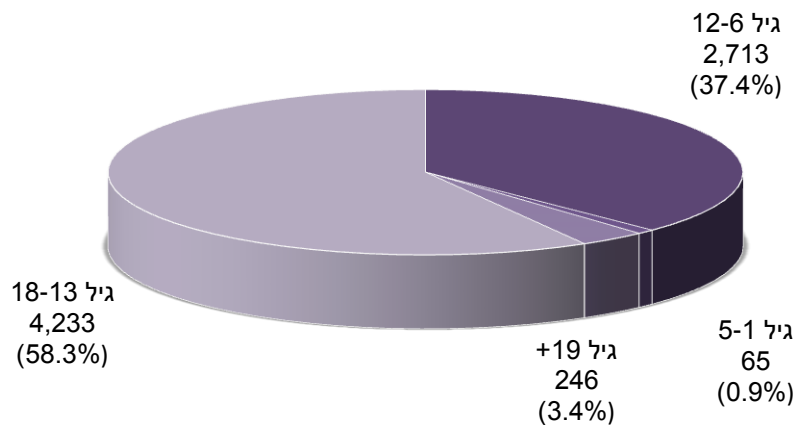
מתרשים 3 עולה ש-45% מבין החניכים משתייכים למגזר החינוכי הממלכתי, 20% לעצמאי, 19% לממלכתי-דתי ו-16% למגזר החינוכי הערבי/דרוזי.

תרשים 3: חניכים לפי המגזר החינוכי של הפנימייה (N = 7,257)

התפלגות החניכים לפי קבוצות גיל מובאת בתרשים 4 ומלמדת ש- 58% מן החניכים הם בקבוצת הגיל 13-18 ו- 37% בקבוצת הגיל 6-12; 5% מהחניכים צעירים מגיל 6, או מבוגרים מגיל 19.

תרשים 4: חניכים לפי קבוצת גיל (N = 7,257)

בלוח 1 מוצגת התפלגות התעריפים במגזרים החינוכיים השונים המעידה על הבדלים ניכרים בין המגזרים. התעריף של פנימיות היום במגזר הערבי/דרוזי גבוה בהשוואה למגזרים האחרים. התעריף החינוכי בולט בשכיחותו במגזר העצמאי (כרבע) כאשר בשאר המגזרים תעריף זה נמצא בשיעורים פחותים בהרבה (בין 0% ל- 7%). במגזר הממלכתי התעריף הטיפולי והתעריף הפוסט אשפוזי גבוהים בהשוואה למגזרים האחרים, אם כי במגזר העצמאי האחוז של התעריף הטיפולי מתקרב לזה של המגזר הממלכתי.

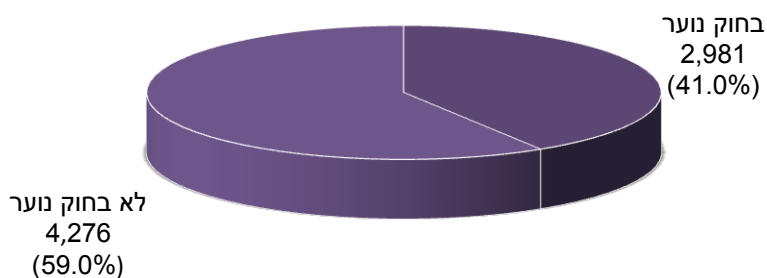
לוח 1: חניכים, לפי סוג התעריף של החניך והמגזר החינוכי של הפנימייה, באחוזים (N = 7,257)

מגזר חינוכי של הפנימייה				
ערבי/דרוזי (n = 1,075)	עצמאי (n = 1,409)	ממלכתי-דתי (n = 1,331)	ממלכתי (n = 3,078)	סוג תעריף
27.2	0.6	10.8	8.4	פנימיית יום
0.0	26.8	6.5	2.0	חינוכי
46.2	25.6	45.2	29.6	שיקומי
20.4	42.5	34.3	44.5	טיפולי
6.2	4.5	3.2	15.5	פוסט-אשפוזי
100.0	100.0	100.0	100.0	סה"כ

חוק הנוער (טיפול והשגחה) תש"ך-1960 הוא החוק שמסדיר את סמכותו של בית המשפט להורות על מתן טיפול והשגחה על קטין, זאת, אף בניגוד לרצונם של ההורים או הקטין. אחד הצעדים שבית המשפט יכול להורות עליהם הוא השמתו של הקטין בפנימייה. בתרשים 5 אפשר לראות שכ- 41% מכלל החניכים שהמשרד תומך באחזקתם נמצאים בפנימיות מכוח חוק הנוער. שכיחות החניכים המושמים על פי חוק הנוער במגזרים השונים היא: 55% בממלכתי, 20% בממלכתי-דתי, 12% בעצמאי ו-13% בערבי/דרוזי.

בלוח 2 מוצגת התפלגות החניכים המושמים על פי חוק הנוער לפי סוג התעריף: רוב החניכים המושמים על פי חוק הנוער נמצאים בפנימיות בתעריף הטיפולי והשיקומי (47% ו- 37% בהתאמה). בהתפלגות החניכים הנמצאים בפנימיה על פי חוק הנוער 45% הם בני 12 או פחות, ו-55% הם בני 13 או יותר (לוח 3).

תרשים 5: חניכים לפי השמה על פי חוק הנוער (N = 7,257)

לוח 2: חניכים, לפי סוג התעריף והשמה על פי חוק הנוער, באחוזים (N = 7,257)

השמה על פי חוק הנוער		סוג תעריף
לא על פי חוק הנוער (n = 4,276)	על פי חוק הנוער (n = 2,981)	
14.9	2.3	פנימיית יום
11.5	2.2	חינוכי
32.2	36.6	שיקומי
32.5	46.8	טיפולי
8.9	12.2	פוסט-אשפוזי
100.0	100.0	סה"כ

לוח 3: חניכים, לפי קבוצת גיל והשמה על פי חוק הנוער, באחוזים (N = 7,257)

השמה על פי חוק הנוער		גיל
לא על פי חוק הנוער (n = 4,276)	על פי חוק הנוער (n = 2,981)	
0.1	2.1	עד 5
30.6	42.5	12-6
54.8	55.1	18-13
5.1	0.2	19 או יותר
100.0	100.0	סה"כ

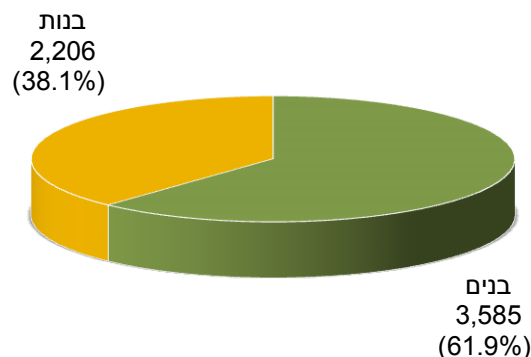
פרק ב: נתונים על החניכים בפנימיות האינטנסיביות

בפרק זה מוצגים נתונים הנוגעים ל-5,791 החניכים (עליהם מולא טופס נתוני חניך) השוהים ב-123 פנימיות שבהן מרבית החניכים הם בהועדת השירות לילד ולנוער. אלו פנימיות שהשירות לילד ולנוער מפנה אליהן את מרב תקציב אחזקת הילדים ואת מרב תשומות הפיקוח, ועל כן הן מכונות פנימיות אינטנסיביות. הפיקוח על פנימיות אלו נעשה באמצעות שיטת הרף. הפנימיות מסווגות לסוגים לפי רמת החומרה של הפרופיל הקליני (הבא לידי ביטוי בגובה התעריף שהמדינה משלמת לספקי השירות הפנימייתי) של הילדים השוהים בהן: שיקומי, טיפולי ופוסט-אשפוזי. החל מהשנתון של שנת תשס"ז עודן הסיווג ונוספו לו הקטגוריות: שיקומי-טיפולי וטיפולי-פוסט-אשפוזי; זאת בעבור פנימיות מעורבות שבהן שוהות קבוצות של חניכים בפרופילים שונים. הצורך בהוספת קטגוריות ביניים אלה התעורר בעקבות הגידול בשנים האחרונות בפנימיות המעורבות (יותר מרבע מהחניכים שוהים בהן), וההבנה כי לפנימיות אלה יש מאפיינים יחודיים.

סעיף 1: מאפייני רקע של החניכים

מהנתונים המופיעים בתרשים 6 אפשר לראות שמעט פחות משני שלישי (62%) מחניכי הפנימיות הם בנים. שיעור הבנים בפנימיות של המגזרים הממלכתי, העצמאי והערבי/דרוזי הוא כשני שלישי ובפנימיות של המגזר הממלכתי-דתי הוא מעט יותר ממחצית (לוח 4). התפלגות החניכים לפי מין שונה בסוגים השונים של הפנימיות: בפנימיות הטיפוליות-פוסט-אשפוזיות אחוז הבנים הוא הגבוה ביותר ביחס לאחוז הבנות ועומד על 83%. בפנימיות הפוסט אשפוזיות אחוז הבנים אף הוא גבוה יחסית (78%), ובפנימיות הטיפוליות אחוז הבנים מעט נמוך משני שלישי (63%). בפנימיות השיקומיות והשיקומיות-טיפוליות קיים יחס מאוזן יותר בין אחוז הבנים לבין אחוז הבנות, אם כי עדיין יש יותר בנים מבנות, 58% ו-54% בהתאמה (לוח 5).

תרשים 6: חניכים לפי מין (N = 5,791)

לוח 4: חניכים, לפי מין החניך והמגזר החינוכי של הפנימייה, באחוזים (N = 5,791)

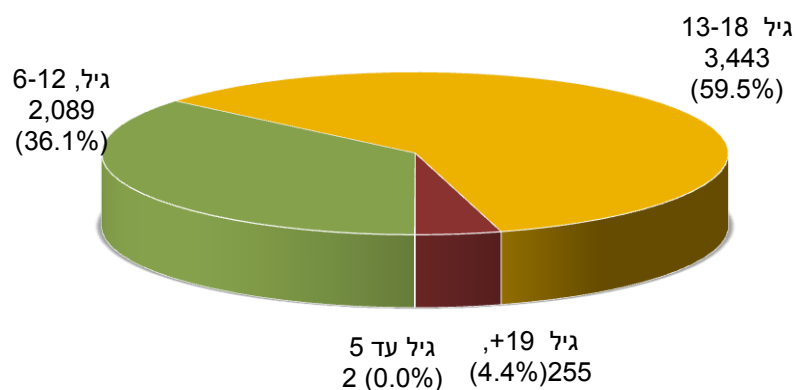
מגזר חינוכי של הפנימייה				
מין	ממלכתי (n = 3,105)	ממלכתי-דתי (n = 950)	עצמאי (n = 900)	ערבי/דרוזי (n = 836)
בנים	62.3	52.4	68.1	64.5
בנות	37.7	47.6	31.9	35.5
סה"כ	100.0	100.0	100.0	100.0

לוח 5: חניכים, לפי מין החניך וסוג הפנימייה, באחוזים (N = 5,791)

סוג הפנימייה					
מין	שיקומי (n = 2,308)	שיקומי-טיפול (n = 1,121)	טיפול (n = 1,531)	פוסט-אשפוזי טיפולי-פוסט-אשפוזי (n = 594)	פוסט-אשפוזי (n = 237)
בנים	57.8	54.1	63.1	83.2	78.1
בנות	42.2	45.9	36.9	16.8	21.9
סה"כ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

מתרשים 7 עולה ש- 60% מהחניכים הם בקבוצת הגיל 13-18, ו- 36% מהחניכים הם בקבוצת הגיל 6-12. 4% אחוזים מהחניכים בני 19 או יותר, בעוד ששני חניכים בלבד משתייכים לקבוצת הגיל הצעירה (עד גיל 5). קבוצת הגיל 13-18 בולטת בעיקר במגזר העצמאי עם 73% מכלל החניכים המשתייכים לקבוצת גיל זו. קבוצת הגיל הצעירה (6-12), רווחת בעיקר במגזר הערבי/דרוזי (לוח 6). קבוצת הגיל הגדולה ביותר בכל סוגי הפנימייה היא 13-18. מגמה זו בולטת במיוחד בפנימיות בהן רמת החומרה של הפרופיל הקליני של הילדים גבוהה יותר (טיפוליות, טיפוליות – פוסט אשפוזיות ופוסט אשפוזיות) כ-70% בקבוצת גיל זו. קבוצת הגיל הצעירה (6-12) רווחת בעיקר בפנימיות השיקומיות והשיקומיות-טיפוליות (לוח 7).

תרשים 7: חניכים לפי קבוצת גיל (N = 5,791)

ממוצע גיל החניכים: 13.8 שנים

לוח 6: חניכים, לפי קבוצת גיל והמגזר החינוכי של הפנימייה, באחוזים (N = 5,791)

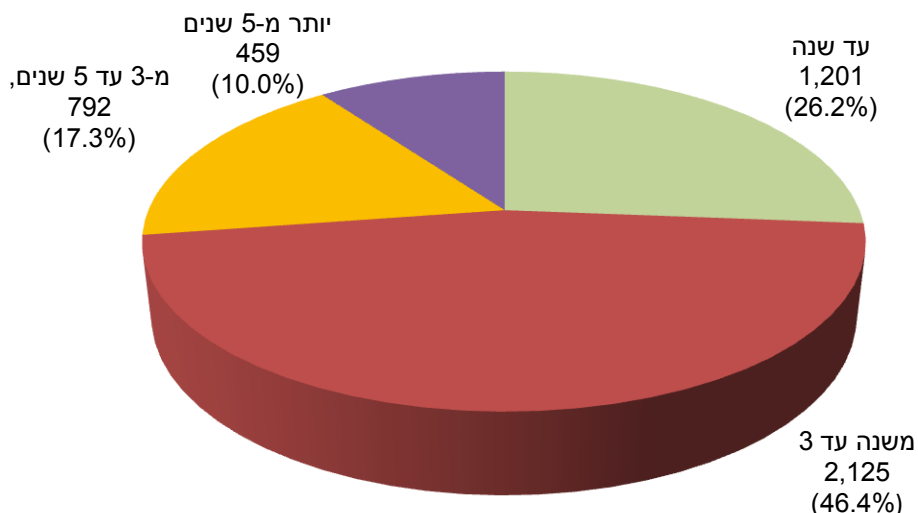
מגזר חינוכי של הפנימייה				
גיל	ממלכתי (n = 3,105)	ממלכתי-דתי (n = 950)	עצמאי (n = 900)	ערבי/דרוזי (n = 836)
עד 5	0.0	0.0	0.0	0.2
12-6	32.7	44.8	22.1	53.8
18-13	62.7	49.2	73.0	44.6
19 או יותר	4.6	5.9	4.9	1.3
סה"כ	100.0	100.0	100.0	100.0

לוח 7: חניכים, לפי קבוצת גיל וסוג הפנימייה, באחוזים (N = 5,791)

סוג הפנימייה					
גיל	שיקומי (n = 2,308)	שיקומי-טיפול (n = 1,121)	טיפול (n = 1,531)	פוסט-אשפוזי (n = 594)	פוסט-אשפוזי (n = 237)
עד 5	0.1	0.0	0.0	0.0	0.0
12-6	46.5	40.1	22.5	28.1	23.2
18-13	50.5	56.1	70.2	69.4	68.4
19 או יותר	2.9	3.7	7.3	2.4	8.4
סה"כ	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

מתרשים 8 עולה ש- 47% אחוז מהחניכים נמצאים בפנימייה יותר משנה עד 3 שנים ו-10% יותר מ-5 שנים. ממוצע ותק החניכים בפנימייה הוא 2.9 שנים. שיעור החניכים בקטגוריות הוותק השונות דומה למדי במגזרים השונים, כאשר במגזר הערבי האחוז הגבוה ביותר של חניכים בוותק של יותר משנה עד 3 שנים (לוח 8). בפילוח לפי סוג הפנימייה עולה כי האחוז הגבוה ביותר של החניכים עם ותק עד שנה נמצא בפנימיות הפוסט אשפוזיות (44%). עוד ניתן לראות כי שיעור החניכים השוהים משנה עד שלוש שנים נמוך יותר בפנימיות הפוסט אישפוזיות ושיעור החניכים השוהים יותר מ-5 שנים מעט גבוה יותר, בפנימיות השיקומיות ובפנימיות השיקומיות-טיפוליות (לוח 9). ממוצע הוותק של החניכים בפנימיות השיקומיות הוא 3.2 שנים, בשיקומיות-טיפוליות 3.1 שנים, בטיפוליות 2.4 שנים, בטיפוליות-פוסט-אשפוזיות 2.8 שנים ובפוסט-אשפוזיות 2.2 שנים.

תרשים 8: חניכים לפי קבוצת ותק בפנימייה (N = *4,577)

* עקב בעיה במערכת "מסר" למספר חניכים רב (1,357) לא מופיע תאריך הכניסה לפנימייה ולכן לא ניתן לקבוע עבורם את הותק.

לוח 8: חניכים, לפי קבוצת ותק בפנימייה והמגזר החינוכי של הפנימייה, באחוזים (N = 4,577)

מגזר חינוכי של הפנימייה				ותק בפנימייה
ערבי/דרוזי (n = 675)	עצמאי (n = 684)	ממלכתי-דתי (n = 760)	ממלכתי (n = 2,458)	
20.0	29.4	23.9	27.8	עד שנה
54.5	45.6	46.7	44.3	יותר משנה עד 3 שנים
14.2	16.5	20.4	17.4	יותר מ-3 שנים עד 5 שנים
11.3	8.5	8.9	10.5	יותר מ-5 שנים
100.0	100.0	100.0	100.0	סה"כ

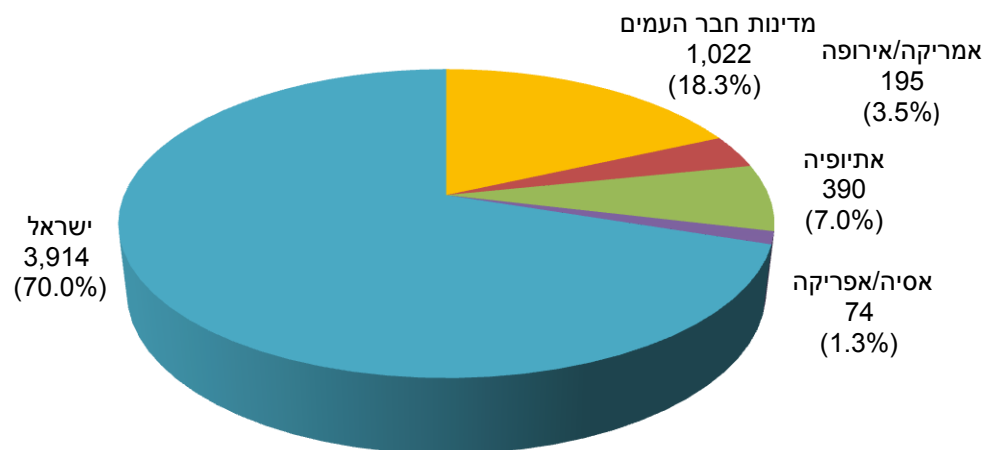
לוח 9: חניכים, לפי קבוצת ותק בפנימייה וסוג הפנימייה, באחוזים (N = 4,577)

סוג הפנימייה					ותק בפנימייה
פוסט-אשפוזי (n = 217)	פוסט-אשפוזי (n = 526)	טיפול (n = 1,051)	שיקומי-טיפול (n = 936)	שיקומי (n = 1,847)	
43.8	23.4	35.5	22.6	21.5	עד שנה
38.7	47.9	46.7	47.1	46.4	יותר משנה עד 3 שנים
13.4	20.9	13.0	18.1	18.8	יותר מ-3 שנים עד 5 שנים
4.1	7.8	4.8	12.2	13.3	יותר מ-5 שנים
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סה"כ

גלי העלייה של שנות ה-90 של המאה הקודמת שכזו זה מכבר, אך נראה שגם ילדים שנולדו בארץ לעולים נושאים מאפיינים של מהגרים הרלוונטיים לטיפול בהם ולתכנון ולקביעת מדיניות. לפיכך, החל משנתון תשס"ח שינינו את הגדרת ארץ המוצא של החניכים והגדרתם כעולים לפי ההגדרה המקובלת, כלומר: חניכים שהוריהם עלו לארץ בשנת 1990 ואילך, אף שהם עצמם נולדו בארץ, נחשבים עולים ובני ארץ מוצא ההורים.

מתרשים 9 עולה שרוב החניכים (70%) הם ילידי הארץ, 18% מוצאם ממדינות חבר העמים ו-7% מוצאם מאתיופיה. חניכים שמוצאם מארצות אמריקה/אירופה ואסיה/אפריקה מהווים ביחד 5%. בקרב המגזרים החינוכיים היהודיים שיעור ילידי ישראל הגבוה ביותר נמצא במגזר העצמאי (83%). במגזרים אלו יש הבדלים בעיקר בשיעור יוצאי אתיופיה ומדינות חבר העמים: שיעורם של בני מדינות חבר העמים גבוה במגזר הממלכתי בהשוואה למגזרים האחרים ועומד על 27%; שיעור יוצאי אתיופיה גבוה הרבה יותר במגזר הממלכתי-דתי בהשוואה למגזרים האחרים (19%). כמעט כל חניכי המגזר הערבי/דרוזי הם ילידי הארץ (לוח 10). שיעור ילידי הארץ נע בין 58% ל- 77% בסוגים השונים של הפנימיות. שיעורם של יוצאי אתיופיה גבוה באופן יחסי בפנימיות השיקומיות-טיפוליות לעומת שיעורם בסוגים האחרים (לוח 11).

תרשים 9: חניכים לפי ארץ מוצא* (N = 5,595)

* חניכים שלפחות אחד מהוריהם עלה לארץ בשנת 1990 ואילך, נחשבים בני ארץ המוצא של ההורה העולה. עבור ילדים לא נמסר נתון זה.

לוח 10: חניכים, לפי ארץ מוצא* והמגזר החינוכי של הפנימייה, באחוזים (N = 5,595)

מגזר חינוכי של הפנימייה				ארץ מוצא
ערבי/דרוזי (n = 824)	עצמאי (n = 893)	ממלכתי-דתי (n = 950)	ממלכתי (n = 2,978)	
99.9	82.5	57.3	61.7	ישראל
0.1	2.9	2.2	0.9	אסיה/אפריקה (למעט מדינות חבר העמים ואתיופיה)
0.0	0.7	18.9	7.2	אתיופיה
0.0	5.8	4.0	3.6	אמריקה/אירופה (למעט מדינות חבר העמים)
0.0	8.1	17.6	26.6	מדינות חבר העמים
100.0	100.0	100.0	100.0	סה"כ

* חניכים שלפחות אחד מהוריהם עלה לארץ בשנת 1990 ואילך, נחשבים בני ארץ המוצא של ההורה העולה. עבור ילדים לא נמסר

נתון זה.

לוח 11: חניכים, לפי ארץ מוצא* וסוג הפנימייה, באחוזים (N = 5,595)

סוג הפנימייה					
פוסט-אשפוזי (n = 232)	פוסט-אשפוזי (n = 579)	טיפול (n = 1,505)	שיקומי-טיפול (n = 1,083)	שיקומי (n = 2,196)	ארץ מוצא
63.4	69.1	68.1	57.9	77.1	ישראל
1.7	1.0	1.1	1.1	1.6	אסיה/אפריקה (למעט מדינות חבר העמים ואתיופיה)
4.3	6.0	8.3	12.6	3.8	אתיופיה
5.6	3.3	5.1	2.8	2.6	אמריקה/אירופה (למעט מדינות חבר העמים)
25.0	20.6	17.3	23.6	14.9	מדינות חבר העמים
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סה"כ

* חניכים שלפחות אחד מהוריהם עלה לארץ בשנת 1990 ואילך, נחשבים בני ארץ המוצא של ההורה העולה. עבור 196 ילדים לא נמסר נתון זה.

בלוחות 12-14 מובאים מאפיינים שונים להשלמת תמונת מאפייני הרקע של החניכים. נתונים אלו אינם קשורים אלה לאלה והם מקובצים יחדיו לשם החיסכון בלוחות.

עשרים ושמונה אחוזים מן החניכים לומדים במסגרות לימודיות של החינוך המיוחד. במגזר הממלכתי שיעור החניכים בחינוך המיוחד הוא הגבוה ביותר ועומד על 34%, ויורד בהדרגה במגזרים העצמאי, הערבי/דרוזי והממלכתי-דתי. אפשר אולי לייחס הבדלים אלו לשיעור הגבוה יותר של חניכים בתעריף הטיפולי והפוסט-אשפוזי במגזר הממלכתי, לעומת שיעורם במגזרים האחרים (לוח 1). השיעור הנמוך ביותר של חניכים בחינוך המיוחד נמצא בפנימיות השיקומיות והשיקומיות-טיפוליות (14%), והגבוה ביותר בפנימיות הטיפוליות-פוסט-אשפוזיות (86%).

עשרים ותשעה אחוזים מבין החניכים מוגדרים כעולים, כלומר חניכים שעלו לארץ או חניכים שנולדו בארץ והוריהם עלו לארץ בשנת 1990 ואילך. שיעור העולים במגזר הממלכתי-דתי הוא הגבוה ביותר. בפילוח לפי סוג פנימיה ניתן לראות כי הפנימיות השיקומיות-טיפוליות מאופיינות באחוז הגבוה ביותר של עולים במיוחד בהשוואה לפנימיות השיקומיות (38% ו-22% בהתאמה).

מאה חניכים (1.7%) הם מאומצים. שיעור החניכים המאומצים גבוה מעט יותר במגזר הערבי/דרוזי מאשר בשאר המגזרים וכן בפנימיות הטיפוליות-פוסט אשפוזיות.

שלושים ושישה אחוזים מהחניכים שוהים בפנימייה על פי חוק הנוער. 41% מהחניכים במגזר הממלכתי נמצאים בפנימייה על פי חוק הנוער, לעומת 37% במגזר הממלכתי-דתי, 28% במגזר העצמאי ו-27% במגזר הערבי-דרוזי. השיעור הגבוה ביותר של חניכים על פי חוק הנוער נמצא בפנימיות הטיפוליות-פוסט אשפוזיות. בפנימיות הטיפוליות והשיקומיות הוא נמוך ביחס ליתר סוגי הפנימיות.

לוח 12: חניכים לפי כמה מאפיינים, באחוזים (N = 5,791)

מאפיין	אחוז החניכים
חניכים בחינוך המיוחד	28.1
חניכים עולים*	29.0
חניכים מאומצים	1.7
חניכים על פי חוק הנוער	36.4

* חניכים שעלו לארץ או חניכים שנולדו בארץ ולפחות אחד מהוריהם עלה לארץ בשנת 1990 ואילך.

לוח 13: חניכים, לפי כמה מאפיינים והמגזר החינוכי של הפנימייה, באחוזים (N = 5,791)

מאפיין	מגזר חינוכי של הפנימייה			
	ממלכתי (n = 3,105)	ממלכתי-דתי (n = 950)	עצמאי (n = 900)	ערבי/דרוזי (n = 836)
חניכים בחינוך המיוחד	34.1	16.2	23.1	24.4
חניכים עולים*	36.7	40.4	17.3	0.1
חניכים מאומצים	1.8	1.5	1.1	2.3
חניכים על פי חוק הנוער	41.4	36.7	27.6	26.9

* חניכים שעלו לארץ או חניכים שנולדו בארץ ולפחות אחד מהוריהם עלה לארץ בשנת 1990 ואילך.

לוח 14: חניכים, לפי כמה מאפיינים וסוג הפנימייה, באחוזים (N = 5,791)

מאפיין	סוג הפנימייה			
	שיקומי (n = 2,308)	שיקומי-טיפולי (n = 1,121)	טיפולי (n = 1,531)	פוסט-אשפוזי טיפולי-פוסט-אשפוזי (n = 594)
חניכים בחינוך המיוחד	14.2	13.6	34.0	85.7
חניכים עולים*	21.8	38.7	31.4	30.1
חניכים מאומצים	0.8	1.2	2.7	3.9
חניכים על פי חוק הנוער	32.5	44.2	29.2	54.5

* חניכים שעלו לארץ או חניכים שנולדו בארץ ולפחות אחד מהוריהם עלה לארץ בשנת 1990 ואילך.

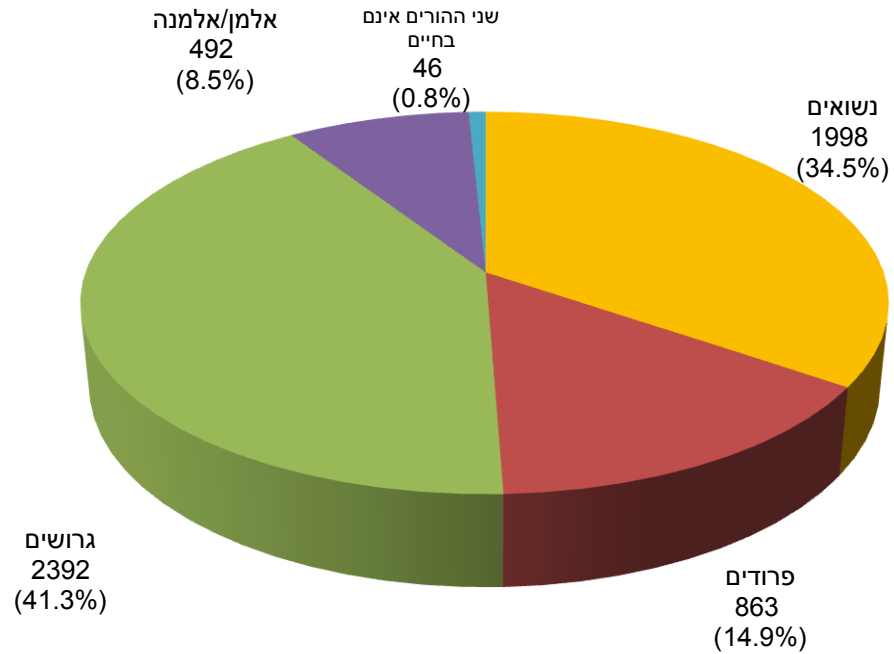
סעיף 2: מאפייני הורי החניכים

בשנים האחרונות הולכת וגוברת ההכרה בחשיבות מקום ההורים בתהליך הטיפול של החניך בפנימייה. הבנה זו באה לידי ביטוי בתכניות רבות שהפנימיות מפתחות ובהן משתתפים ההורים. לפיכך, חשוב שלפנימיות, לפיקוח ולמטה, יהיה מידע מעמיק על מאפייני ההורים ומצבם, מידע שיאפשר לכוון את התכניות בפנימיות ולהבין את הקשרים בין מצב ההורים והחניכים. משנת תשס"ז נוספו לנתונים שנאספים מדי שנה על החניכים, נתונים על מאפייני ההורים.

מתרשים 10 עולה שההורים של 35% מהחניכים הם נשואים ושל 56% הם גרושים או פרודים; 9% מהחניכים יתומים מהורה אחד לפחות. במגזר הממלכתי שיעור ההורים הנשואים הוא הנמוך ביותר (כרבע) ושיעור הגרושים או הפרודים הוא הגבוה ביותר (שני שליש). שיעור הנשואים עולה בהדרגה ושיעור הפרודים או גרושים יורד בהדרגה במגזרים הממלכתי-דתי, הערבי/דרוזי והעצמאי. שיעור החניכים היתומים מהורה אחד או

משני ההורים דומה בכל המגזרים, למעט המגזר העצמאי בו שיעור היתומים מעט נמוך יותר (לוח 15). מבדיקת המצב המשפחתי של הורי החניכים בסוגים השונים של הפנימיות עולה כי השיעור הגבוה ביותר של הורים נשואים קיים בפנימיות הטיפוליות לעומת שאר הסוגים (לוח 16).

תרשים 10: חניכים לפי מצב משפחתי של ההורים (N = 5,791)

לוח 15: חניכים, לפי מצב משפחתי של הורי החניכים והמגזר החינוכי של הפנימייה, באחוזים (N = 5,791)

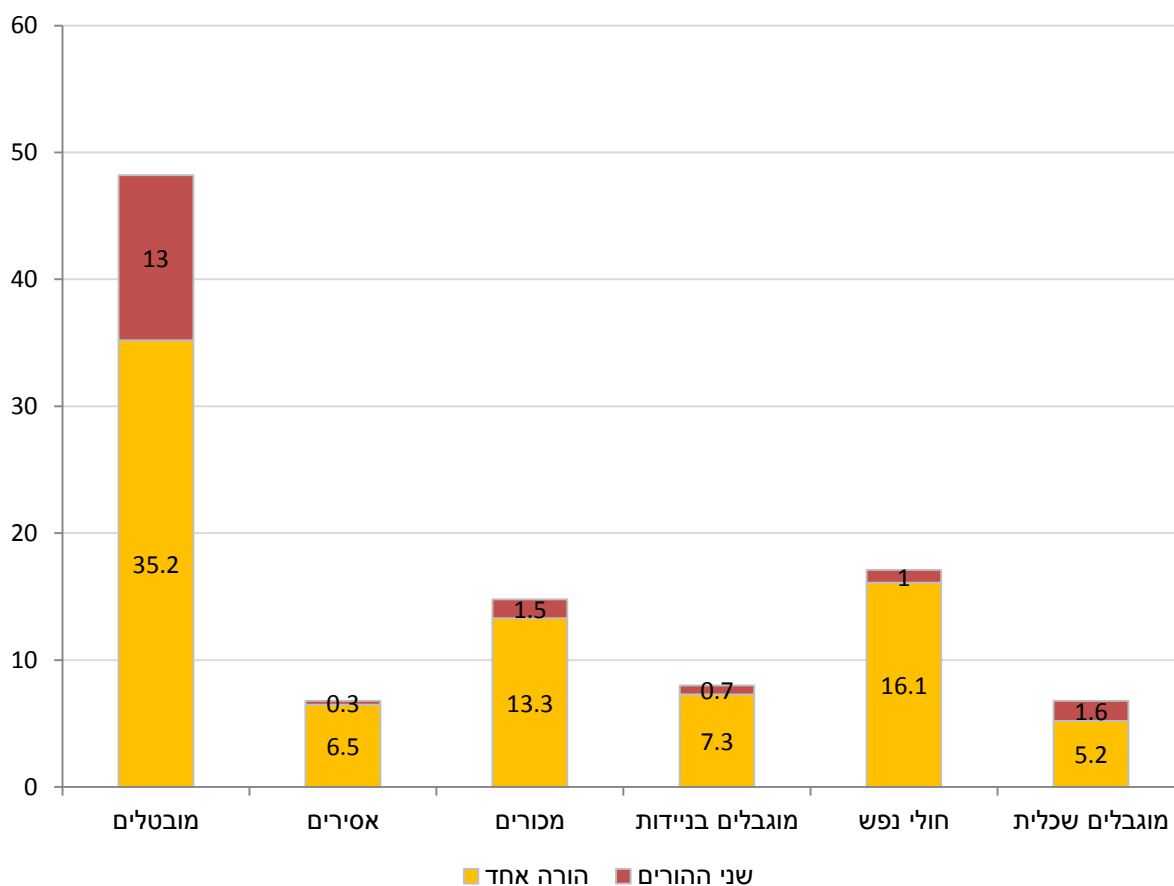
מגזר חינוכי של הפנימייה				מצב משפחתי
ערבי/דרוזי (n = 836)	עצמאי (n = 900)	ממלכתי-דת' (n = 950)	ממלכתי (n = 3,105)	
50.6	55.0	34.4	24.1	נשואים
8.3	7.0	16.8	18.4	פרודים
32.4	32.3	37.5	47.6	גרופים
8.6	5.5	9.9	9.0	אלמנים
0.1	0.2	1.4	1.0	שני ההורים אינם בחיים
100.0	100.0	100.0	100.0	סה"כ

לוח 16: חניכים, לפי מצב משפחתי של הורי החניכים וסוג הפנימייה, באחוזים (N = 5,791)

סוג הפנימייה					
פוסט-אשפוזי (n = 237)	פוסט-אשפוזי טיפולי- (n = 594)	טיפול (n = 1,531)	שיקומי-טיפול (n = 1,121)	שיקומי (n = 2,308)	מצב משפחתי
25.2	31.3	41.0	28.0	35.0	נשואים
16.7	14.8	9.9	20.4	15.1	פרודים
48.2	43.8	40.5	40.9	40.4	גרופים
8.1	7.1	8.2	9.2	8.8	אלמנים
1.8	0.7	0.4	1.5	0.7	שני ההורים אינם בחיים
100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	סה"כ

אצל כמחצית מהחניכים לפחות אחד ההורים מובטל. אצל 13% מהחניכים שני ההורים מובטלים. בקרב 7% מהחניכים לפחות אחד ההורים אסיר ואצל 15% מהחניכים לפחות אחד ההורים מכור לחומרים מסוכנים. ל-8% מהחניכים לפחות הורה אחד מוגבל בניידות ובקרב 17% מהחניכים לפחות אחד ההורים חולה נפש. אצל 7% מהחניכים לפחות אחד ההורים מוגבל שכלית. (תרשים 11).

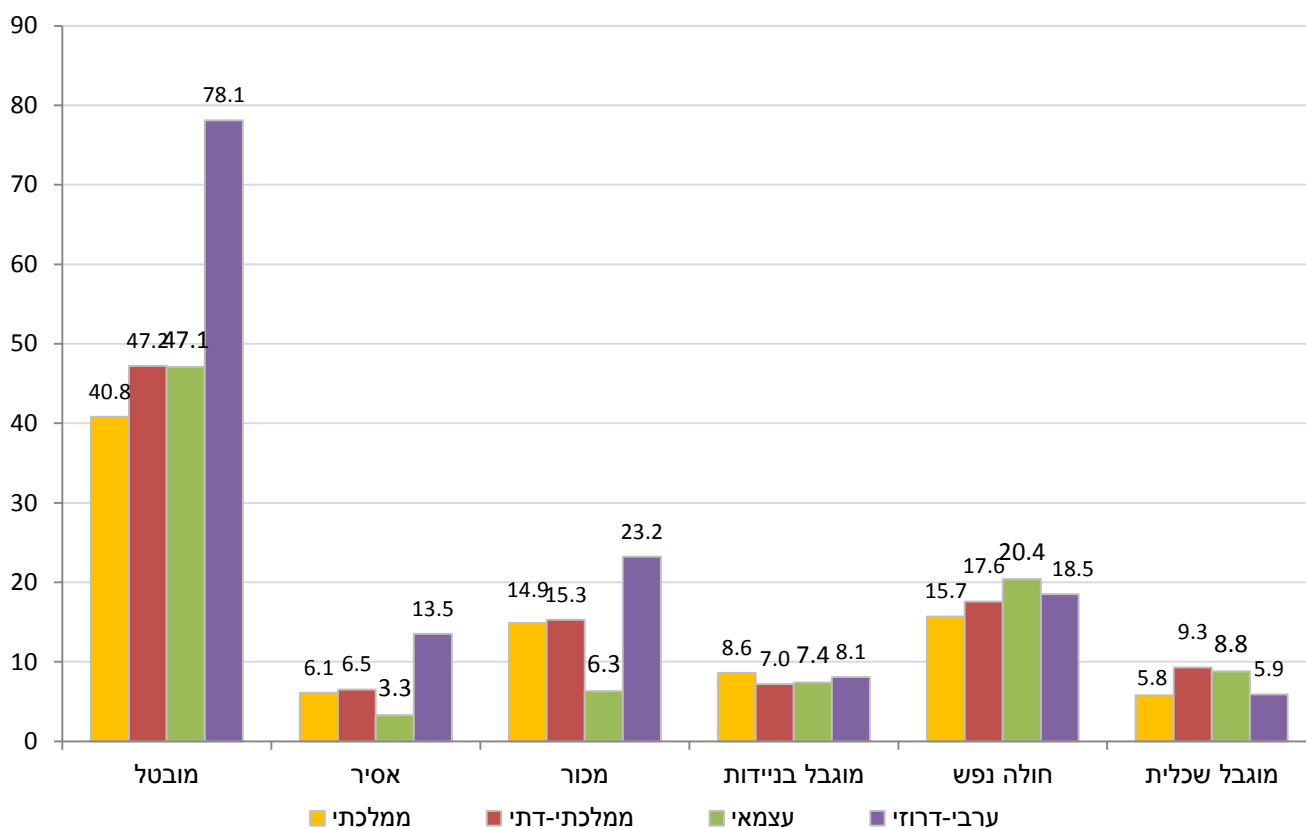
תרשים 11: שכיחות מאפייני הורים, באחוזים (N = 5,791)

בתרשימים 12 ו-13 מובאות התפלגויות של מאפייני ההורים במגזרים החינוכיים השונים ובסוגים השונים של הפנימיות.

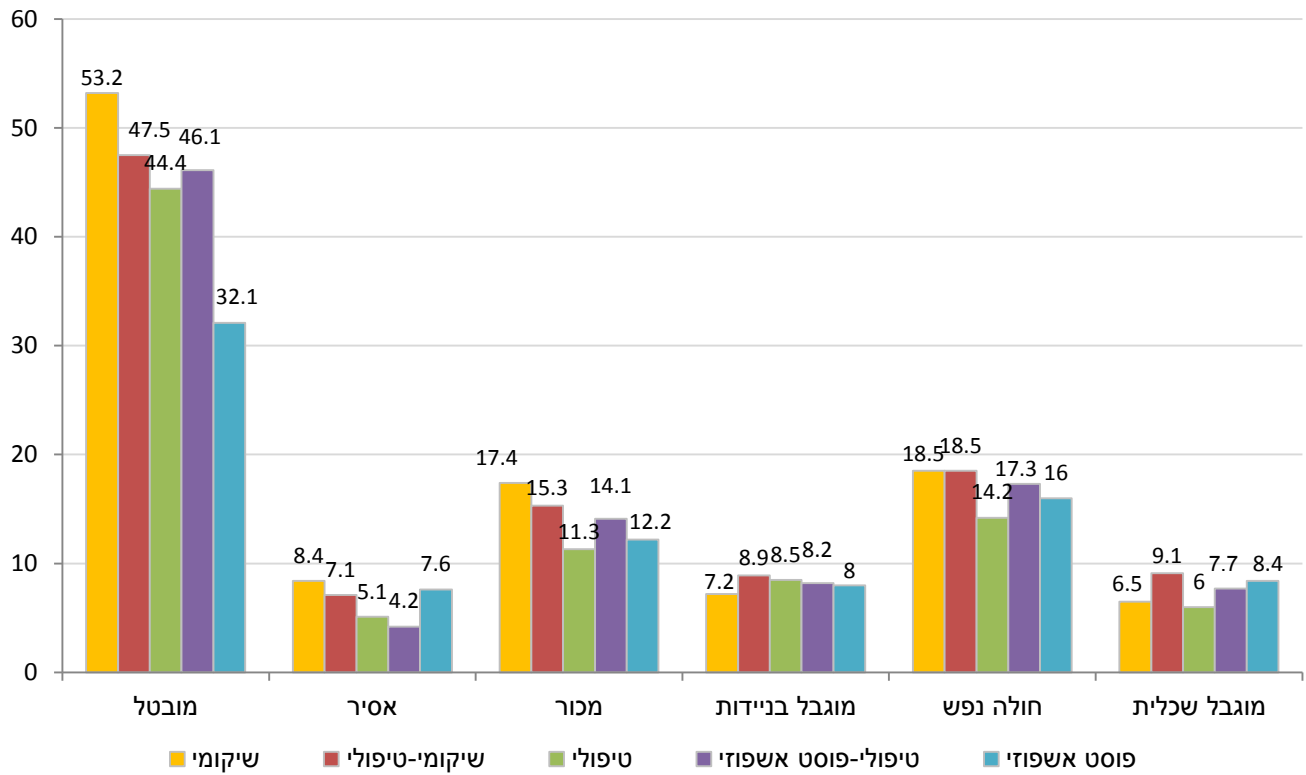
בפילוח המאפיינים לפי המגזר החינוכי של הפנימייה (תרשים 12) נמצא שיעור גבוה של הורים מובטלים, אסירים ומכורים במגזר הערבי/דרוזי בהשוואה לשלושת המגזרים האחרים (ממלכתי, ממ"ד והעצמאי). במיוחד ראוי לציין את הפער בין המגזרים בשיעור האבטלה: 78% במגזר הערבי-דרוזי בעוד שביתר המגזרים האחוז נע בין 41% ל-47%. אין הבדלים גדולים בין המגזרים בשיעור ההורים חולי נפש, המוגבלים בניידות והמוגבלים שכלית. במגזר הערבי/דרוזי שיעור גבוה יחסית של הורים אסירים בהשוואה לשאר המגזרים (14%).

תרשים 12: שכיחות מאפייני הורים (הורה אחד לפחות), לפי המגזר החינוכי של הפנימייה, באחוזים (N = 5,791)

בפילוח לפי סוג הפנימייה (תרשים 13) נמצא כי שיעור ההורים המובטלים והמכורים גבוה בפנימיות השיקומיות (53%) בהשוואה לשאר סוגי הפנימיות. השיעור הנמוך ביותר של הורים מובטלים נמצא בפנימיות הפוסט אשפוזיות. שאר ההבדלים אינם גדולים.

תרשים 13: שכיחות מאפייני הורים (הורה אחד לפחות), לפי סוג הפנימייה, באחוזים (N = 5,791)

סעיף 3: המסמנים (בעיות מרכזיות) של החניכים

הפרופיל החינוכי והטיפול של החניכים השוהים בפנימיות נבחן מדי שנה באמצעות 14 מסמנים, שהם קשיים מרכזיים המאפיינים את החניכים. מרכזיותם של המסמנים נקבעה על בסיס שכיחותם הגבוהה או השפעתם הרבה על איכות החיים של החניך. מקצת המסמנים מסתמכים על כלי מדידה מקובלים (סולמות אכנבר) ומקצתם הם פרי פיתוח של מפקחי השירות לילד ולנוער וחוקרי המרכז להבטחת איכות במאיי-רס-ג'וניט-מכון ברוקדייל שנועצו עם מומחי תוכן. הימצאותם של המסמנים אצל החניך נקבעת על-ידי הצוות החינוכי והטיפול של הפנימייה. המסמנים הנבדקים הם: הישגים נמוכים בלימודים, תפקוד לקוי בלימודים, בריחות, הזנחה חיצונית, בעיות בקשר המשפחתי, תוקפנות, תפקוד חברתי לקוי, גניבות, הרטבה, שימוש באלכוהול, שימוש בסמים, דיכאון וחרדה, התנהגות אובדנית, בעיה בתחום המיני.

חשיבות רבה נודעת לכך שאותם מסמנים נבדקים שנה אחר שנה, שכן כך יכולות הפנימיות לעקוב אחר התפתחותו של החניך, והפיקוח ומטה השירות מסוגלים לנתח מגמות בפרופיל החניכים לאורך שנים. עם זאת, הרצון להיות קשובים לצרכים של השדה ושל הפיקוח, ולספק נתונים רלוונטיים, מחייבים מעת לעת לערוך שינויים במסמנים. שינויים אלה פוגעים ביכולת להשוות את הממצאים בין השנים ולכן הם נעשים במשורה. בשנת תשס"ב שונו המסמנים תפקיד חברתי לקוי ובעיה בתחום המיני ובשנת תשס"ז שונה המסמן הישגים נמוכים בלימודים. שיעור המסמנים בקרב החניכים השוהים בפנימיות האינטנסיביות מוצגים בלוחות הבאים.

שיעור המסמנים בקרב החניכים השוהים בפנימיות האינטנסיביות מובא בלוח 17. המסמנים השכיחים ביותר הם בעיות בקשר המשפחתי (58%) ודיכאון וחרדה (48%).

בפילוח לפי מין החניכים (לוח 18) שיעורם של תשעה מסמנים גבוה יותר בקרב הבנים מאשר בקרב הבנות, כאשר הבולטים מביניהם הם: תפקוד בלימודים (עם פער של 12 נקודות אחוז) ודיכאון וחרדה (פער של 7 נקודות אחוז). חמישה מסמנים נפוצים יותר בקרב הבנות, כאשר הפער המקסימלי הוא של 7 נקודות אחוז במסמן בעיות בקשר המשפחתי.

בפילוח המסמנים לפי גיל החניכים (לוח 19) נמצא כי בקבוצת הגיל הבוגרות (13-18 ו-19+) שכיחות גבוהה יותר של מסמנים בהשוואה לקבוצת הגיל הצעירה (6-12). בקבוצת הגיל 13-18 נמצאו שישה מסמנים ששיעורם גבוה יותר בהשוואה לשיעורים בקבוצות האחרות, ובקבוצת הגיל 19+ חמישה מסמנים לעומת שלושה מסמנים בלבד בקרב קבוצת הגיל הצעירה. שימוש באלכוהול ובסמים רווח יותר בקרב בני ה-19+. דיכאון וחרדה רווח יותר בקרב בני ה-13-18, והרטבה-בקבוצת הגיל הצעירה (18% לעומת 7% בגילאים 13-18 ו-2% בקרב בני 19+). בקרב בני 19+ קיימת ירידה משמעותית בתפקוד חברתי לקוי ובתוקפנות (ירידה של 39 ו-35 נקודות אחוז, בהתאמה).

בפילוח המסמנים לפי ותק החניכים בפנימייה (לוח 20) נמצא כי השכיחות הגבוהה ביותר של מסמנים נמצאת בדרך כלל בקבוצת הוותק של עד שנה (10 מסמנים היו עם השכיחות הגבוהה ביותר בקבוצת ותק זו). בקרב החניכים הוותקים בולטים המסמנים: בעיה בתחום המיני (בעיקר בקרב קבוצת הוותק יותר מ-3 שנים עד 5 שנים) ובעיות בקשר המשפחתי (בעיקר בקרב אלה הנמצאים בפנימייה יותר מ-5 שנים).

בפילוח המסמנים לפי המגזר החינוכי של הפנימייה (לוח 21) נמצא כי במגזר הערבי/דרוזי שיעור תשעה מהמסמנים נמוך בהשוואה לשלושת המגזרים האחרים (ממלכתי, ממלכתי-דתי ועצמאי) ואלו הם: תפקוד לקוי בלימודים, בריחות, הזנחה חיצונית, תוקפנות, גניבות, שימוש באלכוהול, שימוש בסמים התנהגות אובדנית ובעיה בתחום המיני, בעוד ששיעור המסמנים הישגים נמוכים בלימודים, בעיות בקשר המשפחתי, תפקוד חברתי לקוי ודכאון וחרדה גבוה ביחס לשלושת המגזרים האחרים. במגזר הממלכתי נמצאו שישה מסמנים ששיעורם גבוה יחסית, ובמגזר העצמאי חמישה מסמנים. במגזר הממלכתי קיים הבדל בולט במסמן שימוש באלכוהול (13% במגזר זה בהשוואה ל-0% עד 5% במגזרים האחרים). במגזר העצמאי ההבדל הבולט ביותר נמצא במסמן הבריחות (18% במגזר זה, בהשוואה ל 5% עד 13% במגזרים האחרים). במגזר הממלכתי-דתי לא נמצאו מסמנים עם שיעור גבוה יותר בהשוואה לשלושת המגזרים האחרים.

החל מהשנתון של שנת תשס"ז, כאמור, נוספו שתי קטגוריות ביניים לסיווג הפנימיות: פנימיות שיקומיות-טיפוליות וטיפוליות-פוסט-אשפוזיות. זאת, בעקבות הגידול בפנימיות המעורבות בשנים האחרונות, וההבנה כי לפנימיות אלה יש מאפיינים ייחודיים. בניתוח ההבדלים בשיעור המסמנים בסוגים השונים של הפנימיות, נמצא שהשכיחות הגבוהה ביותר של מסמנים נמצאת בפנימיות טיפוליות-פוסט אשפוזיות (לוח 22). ב-6 מתוך 14 מהמסמנים בפנימיות טיפוליות הפוסט-אשפוזיות נמצא השיעור הגבוה ביותר בהשוואה ליתר הסוגים. הפער בולט במיוחד כאשר משווים פנימיות אלה לפנימיות השיקומיות. כך למשל במסמן הזנחה חיצונית יש פער של 14 נקודות אחוז, במסמן תפקוד לקוי בלימודים ותוקפנות יש פער של 12 נקודות אחוז בין שני סוגים אלה.

בפנימיות הפוסט אשפוזיות נמצאו שיעורים גבוהים יחסית לשאר הסוגים בארבעה מסמנים. בולט במיוחד הפער במסמן דכאון וחרדה, 77% לעומת 41%-60% בשאר הסוגים. כמו כן נמצאו פערים בתפקוד חברתי לקוי, התנהגות אובדנית ובעיות בתחום המיני.

בפנימיות השיקומיות ברוב המסמנים (11 מסמנים) נמצא השיעור הנמוך ביותר בהשוואה לארבעת הסוגים האחרים. בפנימיות הטיפוליות בולטים בשכיחותם הגבוהה המסמנים: שימוש באלכוהול (20% מול 4% עד 8% בסוגים האחרים) ושימוש בסמים (8%, לעומת 2%-1% בסוגים האחרים).

מהשוואת שיעור המסמנים בשנים תשס"ב-תשע"ב (לוח 23), עולה כי במרבית המסמנים קיימת עלייה מתונה, אם כי לא תמיד עקבית, עם השנים. במיוחד בולטת עלייה במסמן דיכאון וחרדה (עלייה של 12 נקודות אחוז בין שנת תשס"ב לשנת תשע"ב). במסמן שימוש באלכוהול ניתן לראות עלייה עקבית מ-2% בתשס"ב ל-9% בתשע"ב. עם

זאת, בשנים האחרונות אפשר לזהות מגמה של התייצבות ברוב המסמנים ובחלקם אף ירידה מסוימת, שהבולטת בהן היא במסמן תפקוד לקוי בלימודים: מ- 42% בתשס"ו ל- 36% בתשע"ב.

לוח 17: חניכים עם מסמנים, באחוזים (N = 5,791)

המסמן	אחוז החניכים
הישגים נמוכים בלימודים	30.2
תפקוד לקוי בלימודים	35.5
בריחות	12.6
הזנחה חיצונית	27.3
בעיות בקשר המשפחתי	58.3
תוקפנות	33.3
תפקוד חברתי לקוי	39.2
גניבות	8.1
הרטבה	10.7
שימוש באלכוהול	8.8
שימוש בסמים	2.8
דיכאון וחרדה	48.2
התנהגות אובדנית	13.0
בעיה בתחום המיני	14.9

ממוצע מספר מסמנים לחניך: 3.4.

לוח 18: חניכים עם מסמנים, לפי מין, באחוזים (N = 5,791)

מין		המסמן
בנות (n = 2,206)	בנים (n = 3,585)	
29.8	30.4	הישגים נמוכים בלימודים
27.9	40.2	תפקוד לקוי בלימודים
10.7	13.8	בריחות
26.3	28.0	הזנחה חיצונית
62.7	55.6	בעיות בקשר המשפחתי
34.8	32.4	תוקפנות
39.8	38.7	תפקוד חברתי לקוי
6.1	9.3	גניבות
10.0	11.2	הרטבה
9.7	8.3	שימוש באלכוהול
2.4	3.1	שימוש בסמים
43.9	50.9	דיכאון וחרדה
12.2	13.5	התנהגות אובדנית
16.8	13.8	בעיה בתחום המיני

לוח 19: חניכים עם מסמנים, לפי קבוצת גיל*, באחוזים (N = 5,791)

קבוצת גיל			המסמן
+19 (n = 255)	18-13 (n = 3,443)	12-6 (n = 2,089)	
33.7	30.0	30.0	הישגים נמוכים בלימודים
38.8	37.5	31.9	תפקוד לקוי בלימודים
13.3	15.4	8.0	בריחות
19.6	27.3	28.3	הזנחה חיצונית
57.3	58.1	58.8	בעיות בקשר המשפחתי
1.2	36.6	31.8	תוקפנות
2.7	41.7	39.5	תפקוד חברתי לקוי
6.3	8.9	7.0	גניבות
2.0	7.1	17.9	הרטבה
25.9	12.5	0.6	שימוש באלכוהול
10.6	3.9	0.2	שימוש בסמים
45.9	51.9	42.5	דיכאון וחרדה
11.4	14.3	11.0	התנהגות אובדנית
17.6	16.2	12.5	בעיה בתחום המיני

* קבוצת הגיל לידה עד 5 כוללת 2 ילדים בלבד ואינה מופיעה בלוח זה.

לוח 20: חניכים עם מסמנים, לפי קבוצת ותק בפנימייה, באחוזים (N = 4,577)

קבוצת ותק בפנימייה				
המסמן	עד שנה (n = 1,201)	יותר משנה עד 3 שנים (n = 2,125)	יותר מ-3 שנים עד 5 שנים (n = 792)	יותר מ-5 שנים (n = 459)
הישגים נמוכים בלימודים	34.2	28.0	25.5	29.0
תפקוד לקוי בלימודים	39.6	34.2	32.3	30.9
בריחות	13.5	12.7	10.4	9.2
הזנחה חיצונית	31.2	26.5	25.8	24.0
בעיות בקשר המשפחתי	55.2	58.0	60.5	66.4
תוקפנות	36.1	33.1	34.1	31.8
תפקוד חברתי לקוי	42.0	39.9	39.5	34.9
גניבות	6.5	8.9	7.4	7.2
הרטבה	11.3	11.8	10.2	10.5
שימוש באלכוהול	7.8	6.9	5.4	7.8
שימוש בסמים	1.9	1.7	1.1	0.7
דיכאון וחרדה	51.0	48.1	46.1	44.2
התנהגות אובדנית	14.7	13.0	11.9	8.7
בעיה בתחום המיני	12.7	15.2	19.9	13.1

לוח 21: חניכים עם מסמנים, לפי המגזר החינוכי של הפנימייה, באחוזים (N = 5,791)

מגזר חינוכי של הפנימייה				
המסמן	ממלכתי (n = 3,150)	ממלכתי-דתי (n = 950)	עצמאי (n = 900)	ערבי/דרוזי (n = 836)
הישגים נמוכים בלימודים	28.9	23.8	30.6	42.0
תפקוד לקוי בלימודים	37.9	31.5	37.3	29.2
בריחות	13.3	12.2	17.9	5.0
הזנחה חיצונית	26.8	30.2	31.7	21.5
בעיות בקשר המשפחתי	57.0	57.6	58.2	64.0
תוקפנות	34.0	34.0	34.4	28.3
תפקוד חברתי לקוי	38.4	36.1	37.9	47.0
גניבות	9.1	8.5	9.1	2.8
הרטבה	11.2	10.6	9.3	10.8
שימוש באלכוהול	13.2	5.4	5.3	0.2
שימוש בסמים	4.4	1.7	0.9	0.4
דיכאון וחרדה	50.5	39.7	44.8	53.2
התנהגות אובדנית	16.2	11.8	10.3	5.5
בעיה בתחום המיני	16.2	14.9	18.2	6.6

לוח 22: חניכים עם מסמנים, לפי סוג הפנימייה, באחוזים (N = 5,791)

סוג הפנימייה						המסמן
פוסט-אשפוזי (n = 237)	פוסט-אשפוזי (n = 594)	טיפול- (n = 1,531)	שיקומי-טיפול (n = 1,121)	שיקומי (n = 2,308)	טיפול-	
21.1	26.4	34.3	25.5	31.0		הישגים נמוכים בלימודים
39.7	43.1	39.9	33.4	31.2		תפקוד לקוי בלימודים
14.8	18.7	15.5	10.7	9.9		בריחות
37.1	38.6	26.6	25.3	24.9		הזנחה חיצונית
59.9	60.4	52.9	57.5	61.5		בעיות בקשר המשפחתי
39.2	40.1	35.5	36.3	27.9		תוקפנות
57.4	49.5	38.8	37.2	35.8		תפקוד חברתי לקוי
7.6	12.3	8.6	8.1	6.7		גניבות
11.4	15.5	9.7	10.6	10.2		הרטבה
8.4	7.4	19.7	4.6	4.0		שימוש באלכוהול
2.1	1.9	8.0	1.0	0.6		שימוש בסמים
76.8	60.4	51.9	45.0	41.3		דיכאון וחרדה
30.4	23.4	14.9	12.1	7.7		התנהגות אובדנית
27.8	22.4	15.8	15.5	10.8		בעיה בתחום המיני

לוח 23: חניכים עם מסמנים במהלך עשר שנים, באחוזים (תשס"ב-תשע"ב)^א

תשע"ב (N=5,791)	תש"ע (5,554)	תשס"ט (N=5,229)	תשס"ח (N = 5,563)	תשס"ז (N = 5,367)	תשס"ו (N = 5,429)	תשס"ה (N = 5,090)	תשס"ד (N = 5,626)	תשס"ג (N = 5,210)	תשס"ב (N = 5,052)	המסמן
30.2	32.4	31.5	32.5	30.3	-	-	-	-	-	הישגים נמוכים בלימודים*
35.5	35.8	37.2	39.2	40.2	42.3	40.8	40.1	41.1	38.3	תפקוד לקוי בלימודים
12.6	11.8	12.4	12.4	11.6	11.6	10.7	12.1	11.6	9.7	בריחות
27.3	27.1	27.0	26.5	27.0	26.2	24.7	24.6	24.6	24.1	הזנחה חיצונית
58.3	57.9	57.6	57.3	59.8	58.8	57.6	55.9	56.9	54.6	בעיות בקשר המשפחתי
33.3	32.0	30.6	31.5	33.7	34.3	33.4	33.4	34.2	29.7	תוקפנות
39.2	35.4	38.4	37.8	39.7	38.3	36.7	35.6	38.1	32.7	תפקוד חברתי לקוי
8.1	8.9	9.8	8.5	9.6	10.3	10.4	10.2	10.9	9.3	גניבות
10.7	10.5	10.5	11.6	12.5	11.8	11.9	12.1	12.5	15.5	הרטבה
8.8	8.2	7.8	7.0	5.8	5.4	3.5	4.2	4.5	2.2	שימוש באלכוהול
2.8	3.2	2.0	2.0	2.2	3.2	2.1	3.1	3.1	1.8	שימוש בסמים
48.2	47.25	44.9	43.3	45.0	43.5	42.4	41.6	42.6	35.9	דיכאון וחרדה
13.0	13.8	13.7	13.8	14.3	15.2	14.3	12.8	13.7	12.7	התנהגות אובדנית
14.9	14.3	15.0	14.5	14.7	13.5	14.8	13.3	17.5	16.7	בעיה בתחום המיני

^אבשל מגבלות טכניות הכרוכות בשדרוג מערכת המחשוב לא התקבלו נתונים ארציים על שנת תשע"א *בתשס"ז הגדרת מסמן זה השתנתה.

סעיף 4: בעיות נוספות של החניכים

כדי לתת ביטוי לטווח רחב יותר של בעיות, אף אם מרכזיותן פחותה משל המסמנים, נאספים מדי שנה נתונים על בעיות נוספות שהימצאותן אצל החניך נקבעת על פי אבחון מוסמך של בעל מקצוע רלוונטי. בעיות אלו נבחרו לאחר שבניתוח תוכן של בעיות שצוותי הפנימייה רשמו כמאפיינות את החניכים נוסף על המסמנים, הן נמצאו השכיחות ביותר. אחת-עשרה הבעיות שנבחרו הן: הפרעות קשב ריכוז (ADHD), ליקויי למידה ספציפיים, הפרעות בדיבור, הפרעות בשינה, הפרעת אכילה, אנקופרזיס, פסיכודה, נטילת תרופות פסיכיאטריות, קווים של הפרעת אישיות, עישון, בעיות רפואיות כרוניות. העמקת הפיקוח בתחום התזונה בשנים האחרונות הביאה להכרה בחשיבות המעקב האישי אחר החניכים. וכך, משנת תשס"ז נמדדים המשקל והגובה של החניכים, וניתן לחשב את ערך BMI שלהם ולהעריך את תקינות משקלם לפי לוחות סטנדרטיים המותאמים לגילם ולמינם. לפיכך, נוספו לבעיות הנוספות גם תת-משקל ועודף משקל. משנת תשס"ח הוחלט להבחין בין הנוטלים ריטלין או קונצרטא לבין הנוטלים תרופות פסיכיאטריות אחרות. משנת תשע"ב נבדקו גם אשפוז פסיכיאטרי של שבוע או יותר. בסך הכל נבדקות 15 בעיות נוספות. שיעורי הבעיות הנוספות בקרב החניכים השוהים בפנימיות האינטנסיביות מוצגים בלוחות הבאים. יש לציין כי בנתוני תשע"ב ישנה מגבלה במידת הייצוגיות של נתוני המשקל, משום שבמסגרות רבות לא בוצעו מדידות עבור כלל הילדים בפנימיות, והקף המידע החסר בנושא עודף משקל ותת משקל עומד על 39%.

שיעור הבעיות הנוספות בקרב החניכים השוהים בפנימיות האינטנסיביות (השיקומיות, הטיפוליות והפוסט-אשפוזיות), מופיע בלוח 24, שממנו עולה כי הבעיות השכיחות ביותר הן הפרעות קשב וריכוז (43%), נטילת ריטלין או קונצרטא (32%), נטילת תרופות פסיכיאטריות (22%) ליקויי למידה ספציפיים (21%), ועודף משקל (19%).

בפילוח לפי מין החניכים (לוח 25) עולה כי שיעורן של רוב הבעיות הנוספות (12 מתוך 15) גבוה יותר בקרב הבנים בהשוואה לבנות. ההבדלים הגדולים ביותר נמצאו בבעיות הבאות: הפרעות קשב וריכוז ונטילת ריטלין או קונצרטא (פער של 20 ו-16 נקודות אחוז בהתאמה). בשאר הבעיות נמצא שיעור מעט גבוה יותר אצל הבנות, אם כי הפער אינו עולה על נקודת אחוז.

בפילוח לפי גיל החניכים (לוח 26) נמצא כי רוב הבעיות הנוספות קיימות בגילאים 13 ומעלה (13 מתוך 15 בעיות). הפרעות קשב וריכוז (ADHD), נטילת רטלין או קונצרטא ונטילת תרופות פסיכיאטריות שכיחות יותר בקרב בני 13-18, בעוד שעישון, לקויי למידה ספציפיים ובעיות רפואיות כרוניות בולטים יותר בקרב בני ה-19+. לגבי העישון נמצא הפער הגדול ביותר בין הקבוצות: כ-1% בקרב בני 6-12, 25% בקרב בני 13-18 ו-39% בקרב בני 19+.

בפילוח לפי ותק החניכים בפנימייה (לוח 27) נמצא כי שיעורן של עשר בעיות גבוה יותר בקרב החניכים השוהים עד שנה בפנימייה, הבולטת שבהן היא אשפוז פסיכיאטרי של יותר משבוע (11% לעומת 5-6% בקבוצות האחרות).

בפילוח לפי המגזר החינוכי של הפנימייה (לוח 28) נמצא כי במגזר העצמאי ובמגזר הממלכתי שיעורן של 5 בעיות גבוה בהשוואה למגזרים האחרים. המגזר הערבי-דרוזי בולט בשיעור הנמוך יחסית של בעיות בהשוואה ל 3 המגזרים האחרים (ב-12 מתוך 15 בעיות), כאשר ההבדל בולט במיוחד בהפרעות קשב וריכוז (24% בהשוואה ל- 39% עד 49% במגזרים האחרים) ונטילת ריטלין או קונצרטה (16% בהשוואה ל- 29% עד 37% במגזרים האחרים). שיעורן של שתי בעיות גבוה יותר במגזר הערבי-דרוזי ביחס לסוגים האחרים: קווים של הפרעת אישיות ועודף משקל. במגזר הממלכתי-דתי שיעורן של שלוש בעיות גבוה מעט יותר ביחס לשלושת המגזרים האחרים ובמיוחד אשפוז פסיכיאטרי של יותר משבוע (30% בהשוואה ל-5% עד 10% במגזרים האחרים).

בפילוח לפי סוג הפנימייה (לוח 29) עולה כי רוב הבעיות (11 מתוך 15) מצויות בשיעור הגבוה ביותר בפנימיות הפוסט-אשפוזיות. במיוחד בולט הפער לגבי אשפוז פסיכיאטרי של יותר משבוע (1% בשיקומי לעומת 24% בטיפולי ו-34% בטיפולי – פוסט אשפוזי) ובקווים של הפרעת אישיות (שיעור החניכים עם בעיה זו מגיע ל- 24%, בעוד שבשאר הסוגים הוא נע בין 2% ל- 5%). בפנימיות הטיפוליות- פוסט אשפוזיות בולט אחוז בעלי הפרעות הקשב וריכוז (כשני שלישי), כאשר עיקר ההבדל לעומת סוגי הפנימיה האחרים הוא בשיעור נטילת הריטלין או הקונצרטה: קרוב למחצית החניכים נוטלים ריטלין או קונצרטה בפנימיות אלו בהשוואה ל- 25% עד 35% בפנימיות האחרות. בפנימיות הטיפוליות בולט שיעור המעשנים (33% בהשוואה ל- 8% עד 21% בשאר הפנימיות). בפנימיות השיקומיות בולט השיעור הנמוך של הבעיות (ב-9 מתוך 15 הבעיות שנמדדו היה השיעור בפנימיות אלה הנמוך ביותר בהשוואה לפנימיות האחרות). במיוחד בולט ההבדל לגבי הפרעות קשב וריכוז, נטילת ריטלין או קונצרטה ונטילת תרופות פסיכיאטריות.

הנתונים לגבי בעיות נוספות החלו להיאסף בשנת תשס"ב. בהשוואת שיעור הבעיות הנוספות בעשר השנים תשס"ב-תשע"ב (לוח 30), נרשמה יציבות בכמחצית הבעיות. בחלק מהבעיות נרשמה עלייה עם השנים, במיוחד בהפרעות קשב וריכוז (מ- 24% בתשס"ב ל- 43% בתשע"ב) ובחלק נרשמו ירידות: בעודף משקל (מ- 30% בתשס"ב ל- 19% בתשע"ב) בתת משקל (מ 13% בתש"ע ל 5% בתשע"ב) ובהפרעות בשינה (מ-5% בתשס"ב ל- 1% בתשע"ב).

לוח 24: חניכים עם בעיות נוספות, באחוזים (N = 5,791)

הבעיה	אחוז החניכים
הפרעות קשב וריכוז (ADHD)	43.3
נטילת ריטלין או קונצרטה	31.7
ליקויי למידה ספציפיים	20.6
הפרעות בדיבור	4.2
הפרעות בשינה	1.1
הפרעת אכילה	1.7
אנקופרזיס	1.7
פסיכודה	2.5
נטילת תרופות פסיכיאטריות*	21.8
אשפוז פסיכיאטרי של יותר משבוע	6.8
קווים של הפרעת אישיות	4.4
עישון	16.6
בעיות רפואיות כרוניות	7.4
תת-משקל**	5.1
עודף משקל**	18.6

* למעט ריטלין או קונצרטה, ** על פי נוסחת ה-BMI המקובלת.

ממוצע מספר בעיות נוספות לחניך: 1.7.

לוח 25: חניכים עם בעיות נוספות, לפי מין, באחוזים (N = 5,791)

הבעיה	מין	
	בנות (n = 2,206)	בנים (n = 3,585)
הפרעות קשב וריכוז (ADHD)	31.2	50.7
נטילת ריטלין או קונצרטה	21.8	37.8
ליקויי למידה ספציפיים	19.9	21.0
הפרעות בדיבור	3.5	4.5
הפרעות בשינה	1.0	1.2
הפרעת אכילה	2.1	1.4
אנקופרזיס	1.2	2.0
פסיכודה	2.0	2.8
נטילת תרופות פסיכיאטריות	16.2	25.3
אשפוז פסיכיאטרי של יותר משבוע	5.5	7.6
קווים של הפרעת אישיות	4.9	4.1
עישון	15.9	17.0
בעיות רפואיות כרוניות	7.7	7.3
תת-משקל	3.6	6.0
עודף משקל	17.4	19.3

לוח 26: חניכים עם בעיות נוספות, לפי קבוצת גיל*, באחוזים (N = 5,791)

הבעיה	קבוצת גיל		
	+19 (n = 255)	18-13 (n = 3,443)	12-6 (n = 2,089)
הפרעות קשב וריכוז (ADHD)	33.7	46.9	38.5
נטילת ריטלין או קונצרטא	21.6	33.1	30.6
ליקויי למידה ספציפיים	27.5	24.0	14.1
הפרעות בדיבור	4.3	3.3	5.5
הפרעות בשינה	1.6	1.5	0.4
הפרעת אכילה	3.1	2.0	1.0
אנקופרזיס	0.8	1.4	2.2
פסיכוזא	6.3	2.9	1.4
נטילת תרופות פסיכיאטריות	21.2	25.1	16.5
אישפוז פסיכיאטרי של יותר משבוע	9.4	8.4	3.8
קווים של הפרעת אישיות	8.2	5.7	1.7
עישון	38.8	24.6	0.6
בעיות רפואיות כרוניות	12.9	8.3	5.3
תת-משקל	אין מידע	5.7	4.8
עודף משקל	אין מידע	19.7	19.1

* קבוצת הגיל לידה עד 5 כוללת 2 ילדים בלבד ואינה מופיעה בלוח זה.

לוח 27: חניכים עם בעיות נוספות, לפי קבוצת ותק בפנימייה, באחוזים (N = 4,577)

הבעיה	קבוצת ותק בפנימייה			
	יותר מ-5 שנים (n = 459)	יותר מ-3 שנים עד 5 שנים (n = 792)	יותר משנה עד 3 שנים (n = 2,125)	עד שנה (n = 1,201)
הפרעות קשב וריכוז (ADHD)	46.0	46.5	44.0	42.5
נטילת ריטלין או קונצרטא	35.5	34.0	33.9	30.0
ליקויי למידה ספציפיים	26.6	24.2	18.8	17.7
הפרעות בדיבור	4.1	5.2	4.4	4.3
הפרעות בשינה	1.5	0.8	1.0	1.5
הפרעת אכילה	1.7	1.0	1.8	2.3
אנקופרזיס	1.3	1.3	1.7	2.2
פסיכוזא	1.1	3.0	2.3	3.5
נטילת תרופות פסיכיאטריות	22.0	23.9	21.8	25.1
אשפוז פסיכיאטרי של יותר משבוע	5.0	6.1	6.1	11.1
קווים של הפרעת אישיות	3.3	3.9	4.0	6.3
עישון	13.9	10.4	14.0	16.7
בעיות רפואיות כרוניות	6.3	6.7	6.9	9.0
תת-משקל	4.6	5.2	5.2	4.2
עודף משקל	17.2	18.8	18.9	19.4

לוח 28: חניכים עם בעיות נוספות, לפי המגזר החינוכי של הפנימייה, באחוזים (N = 5,791)

מגזר חינוכי של הפנימייה				
הבעיה	ממלכתי (n = 3,105)	ממלכתי-דתי (n = 950)	עצמאי (n = 900)	ערבי/דרוזי (n = 836)
הפרעות קשב וריכוז (ADHD)	48.1	38.8	49.3	24.0
נטילת ריטלין או קונצרטא	36.7	29.2	31.9	15.8
ליקויי למידה ספציפיים	19.7	19.2	28.0	17.6
הפרעות בדיבור	4.0	5.1	4.2	3.8
הפרעות בשינה	1.0	1.2	1.9	0.6
הפרעת אכילה	2.1	0.9	2.2	0.4
אנקופרזיס	1.9	2.2	1.0	0.7
פסיכזה	2.5	1.9	4.0	1.3
נטילת תרופות פסיכיאטריות	27.2	16.9	20.6	8.6
אשפוז פסיכיאטרי של יותר משבוע	9.9	3.2	4.9	10.4
קווים של הפרעת אישיות	4.3	3.4	3.8	6.2
עישון	22.4	9.6	14.3	5.0
בעיות רפואיות כרוניות	8.9	6.4	5.9	4.7
תת-משקל	6.2	5.4	3.2	3.0
עודף משקל	18.4	15.7	19.3	21.9

לוח 29: חניכים עם בעיות נוספות, לפי סוג הפנימייה, באחוזים (N = 5,791)

סוג הפנימייה					
הבעיה	שיקומי (n = 2,308)	שיקומי-טיפול (n = 1,121)	טיפול (n = 1,531)	פוסט אשפוזי-טיפול (n = 594)	פוסט-אשפוזי (n = 237)
הפרעות קשב וריכוז (ADHD)	33.4	41.1	49.2	65.3	57.0
נטילת ריטלין או קונצרטא	25.3	31.8	34.5	47.6	35.4
ליקויי למידה ספציפיים	20.6	20.4	21.0	17.5	26.2
הפרעות בדיבור	3.6	3.7	3.7	5.9	9.7
הפרעות בשינה	0.9	0.4	1.2	1.7	3.8
הפרעת אכילה	1.0	0.8	2.2	2.4	6.8
אנקופרזיס	1.2	1.5	1.6	2.9	4.6
פסיכזה	1.0	0.2	2.0	9.6	13.1
נטילת תרופות פסיכיאטריות	11.3	17.4	24.2	49.2	60.8
אשפוז פסיכיאטרי של יותר משבוע	1.4	2.3	5.7	24.1	43.0
קווים של הפרעת אישיות	3.4	2.1	4.2	5.4	23.6
עישון	8.4	10.2	32.6	17.5	20.7
בעיות רפואיות כרוניות	5.5	6.6	8.3	11.1	15.6
תת-משקל	3.9	6.5	4.4	7.6	8.4
עודף משקל	18.8	17.6	14.4	30.6	18.1

לוח 30: חניכים עם בעיות נוספות במהלך עשר שנים, באחוזים (תשס"ב-תשע"ב)^א

תשע"ב (N = 5,791)	תש"ע (N=5,554)	תשס"ט (N = 5,229)	תשס"ח (N = 5,563)	תשס"ז (N = 5,367)	תשס"ו (N = 5,429)	תשס"ה (N = 5,090)	תשס"ד (N = 5,626)	תשס"ג (N = 5,210)	תשס"ב (N = 5,052)	הבעיה
43.3	40.1	40.4	37.4	38.3	35.3	32.6	27.9	26.9	24.2	הפרעות קשב וריכוז (ADHD)
31.7	27.8	25.9	24.1	-	-	-	-	-	-	נטילת ריטלין או קונצרטת*
20.6	22.8	23.9	23.2	27.3	28.7	25.5	24.0	24.8	20.8	ליקוי למידה ספציפיים
4.2	5.0	6.1	5.7	6.3	6.3	6.2	5.4	6.0	5.7	הפרעות בדיבור
1.1	2.1	2.0	2.5	2.7	3.3	2.9	3.1	2.8	5.3	הפרעות בשינה
1.7	2.1	2.2	2.4	2.5	2.7	2.2	1.8	1.9	2.4	הפרעת אכילה
1.7	1.8	1.8	1.7	1.9	1.8	1.8	1.6	2.0	1.4	אנקופרזיס
2.5	1.9	2.1	2.6	2.7	2.3	1.8	1.5	1.1	1.1	פסיכוזת
21.8	19.1	19.5	18.5	-	-	-	-	-	-	נטילת תרופות פסיכיאטריות**
6.8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	אשפוז פסיכיאטרי של שבוע או יותר***
4.4	6.0	6.2	6.3	6.9	8.6	6.8	7.3	6.9	3.7	קווים של הפרעת אישיות
16.6	16.4	16.7	16.5	16.8	17.0	15.3	16.3	15.3	12.8	עישון
7.4	6.7	6.8	7.0	7.8	8.6	7.5	7.4	6.9	6.9	בעיות רפואיות כרוניות
5.1	13.4	6.2	4.9	4.2	-	-	-	-	-	תת משקל****
18.6	22.8	30.4	29.1	29.7	-	-	-	-	-	עודף משקל****

^אבשל מגבלות טכניות הכרוכות בשדרוג מערכת המחשוב לא התקבלו נתונים ארציים על שנת תשע"א
 * נבדק לראשונה בנפרד משאר התרופות הפסיכיאטריות בשנת תשס"ח
 ** עד שנת תשס"ח נבדק יחד עם ריטלין וקונצרטת
 *** נבדק לראשונה בשנת תשע"ב
 **** נבדק לראשונה בשנת תשס"ז

סעיף 5: מאפייני סיכון גבוה של החניכים

מפקחי השירות לילד ולנוער הצביעו על כמה מדדים הלקוחים מן המסמנים כמאפיינים של סיכון גבוה במיוחד. אלו כוללים: התעללות בבית ההורים או חשד להתעללות, אי-יציאה לבית ההורים או יציאה לעתים רחוקות, ניסיון אובדני, ביצוע תקיפה מינית או קורבנות מינית.

לאורך השנים תשס"ב-תשע"ב לא נמצאו הבדלים של ממש בשיעור המאפיינים השונים של סיכון גבוה, מלבד במאפיין "עבר תקיפה מינית מחוץ לפנימייה", שבו נרשמה בשנת תשס"ד ירידה של 4 נקודות אחוז בהשוואה לשנה שקדמה לה, ובשנת תשע"ב נרשמה עלייה בולטת ל- 8% לאחר יציבות בכל השנים מתשס"ד עד תש"ע (לוח 31). החל משנת תשס"ח קיימת מגמת ירידה בשכיחות המדד המציין את קיומו של מאפיין סיכון גבוה אחד לפחות בהשוואה לשנים הקודמות, אך בשנת תשע"ב שב ועלה המדד לרמתו לפני הירידה (החל משנת תשס"ז), ועומד על 33%.

לוח 31: חניכים עם מאפייני סיכון גבוה במהלך עשר שנים, באחוזים (תשס"ב-תשע"ב)^א

מאפיינים של סיכון גבוה	תשס"ב (N = 5,052)	תשס"ג (N = 5,210)	תשס"ד (N = 5,626)	תשס"ה (N = 5,090)	תשס"ו (N = 5,429)	תשס"ז (N = 5,367)	תשס"ח (N = 5,563)	תשס"ט (N = 5,229)	תש"ע (N = 5,229)	תשע"ב (N = 5,791)
התעללות בבית ההורים או חשד להתעללות	16.0	18.1	17.7	17.3	17.7	17.5	17.7	17.1	15.7	16.5
לא יוצא לבית ההורים או יוצא לעתים רחוקות	10.1	11.8	10.4	11.6	12.3	12.4	11.3	11.1	11.6	12.5
ניסיון אובדני	2.6	2.5	2.1	2.4	2.9	2.3	2.0	2.3	2.9	3.1
ביצוע תקיפה מינית בתוך הפנימייה	1.9	1.7	1.4	1.1	1.3	1.6	1.3	1.5	1.5	1.8
ביצוע תקיפה מינית מחוץ לפנימייה	0.8	1.2	1.2	0.9	1.3	1.2	1.2	1.2	1.5	2.0
עבר תקיפה מינית בתוך הפנימייה	2.4	2.1	1.7	2.1	1.9	2.1	1.5	1.8	2.1	2.3
עבר תקיפה מינית מחוץ לפנימייה	5.4	6.0	1.7	1.8	1.7	2.0	2.1	2.0	2.6	7.9
אחוז החניכים עם מאפיין סיכון גבוה אחד לפחות	29.9	31.7	27.9	31.5	32.2	33.5	29.4	26.0	26.1	33.0

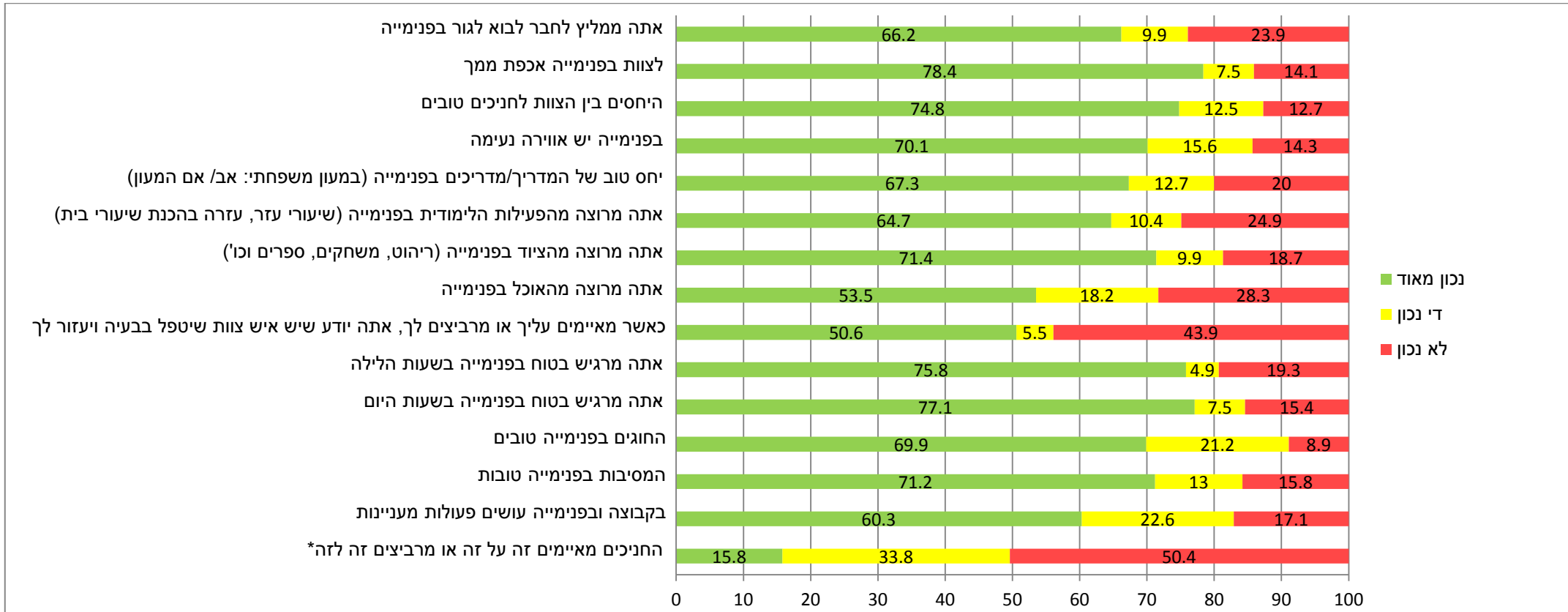
^אבשל מגבלות טכניות הכרוכות בשדרוג מערכת המחשוב לא התקבלו נתונים ארציים על שנת תשע"א

סעיף 6: אקלים חברתי-סביבתי

במסגרת הפיקוח על הפנימיות, מבצעים המפקחים מדי שנה ראיונות עם מדגם של חניכים על מנת לשמוע על החוויה שלהם בפנימייה, ולקבל את נקודת המבט שלהם על הטיפול בפנימייה. יש להדגיש כי המדגם של החניכים אינו מייצג את כלל החניכים בפנימיות. הדגימה נעשתה במטרה לכסות את מגוון המסמנים שיש לילדים על מנת שהמפקח יוכל לבדק את הטיפול בהם. לפיכך, המדגם עלול להיות מוטה לכיוון של ילדים עם מספר רב יותר של מסמנים. תרשים 14 מתאר את התפלגות תשובות החניכים לשאלות הנוגעות לאקלים החברתי-סביבתי אותו הם חווים בפנימייה, ושביעות הרצון שלהם מהיבטים שונים של החיים בפנימייה.

כפי שעולה מהתרשים, מרבית החניכים (בין 70% ל 78%) מרגישים שלצוות אכפת מהם, היחסים בין הצוות לחניכים טובים, האווירה בפנימייה טובה, מרגישים בטוחים בפנימייה ביום ובלילה, מרוצים מהחוגים, המסיבות, והציוד. לעומת זאת מהאוכל החניכים מרוצים פחות. יש לציין כי רק קצת למעלה ממחצית דיווחו כי הם יודעים שיש איש צוות שיעזור להם כאשר מאיימים עליהם או מרביצים להם, וכ-50% מהחניכים הסכימו עם הקביעה כי החניכים מרביצים או מאיימים זה על זה.

תרשים 14: מדדי אקלים חברתי סביבתי - התפלגות תשובות החניכים (N=385)

* בשאלה זו התשובה החיובית היא "לא נכון".